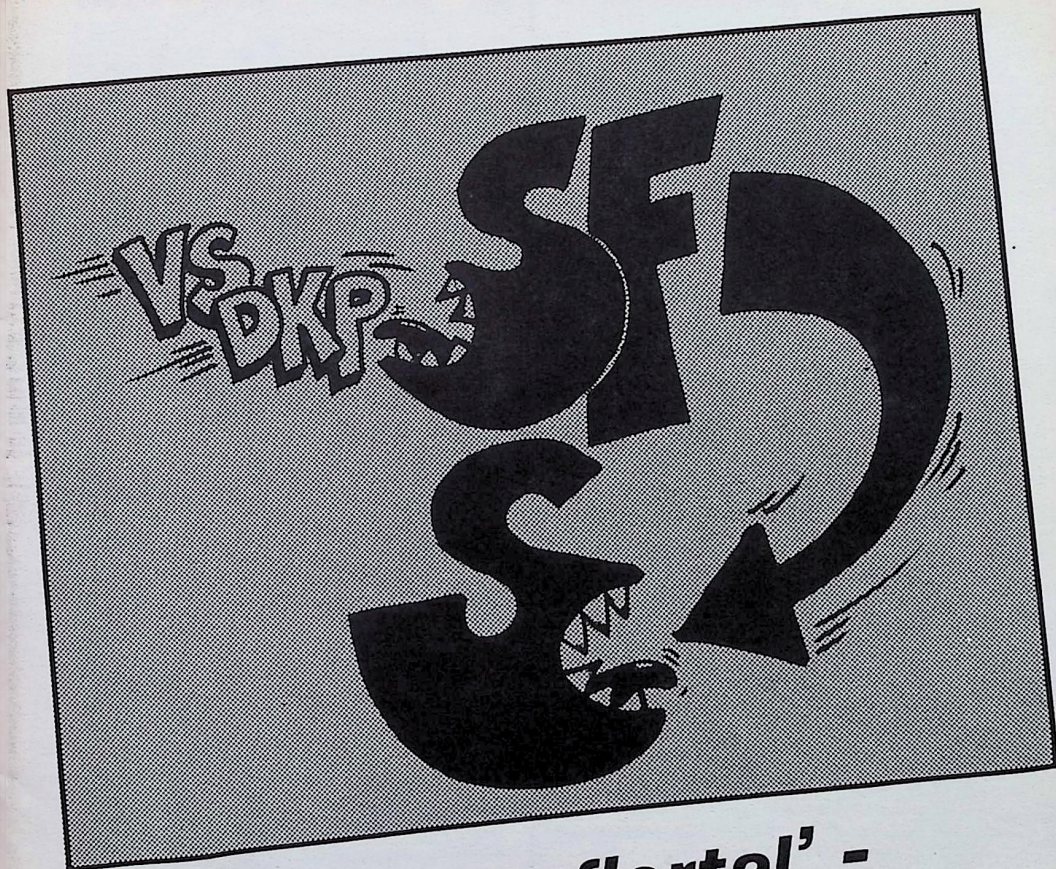

kt

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

14

April 1987

**'Arbejderflertal' -
'Arbejderregering'**

"I hele sit forløb må den revolutionære proces bæres af et flertal, der skal være reelt, og som kun kan konstateres gennem helt frie og hemmelige valg, baseret på ytringsfrihed og organisationsfrihed indenfor grundlovens rammer."

Ordene er Gert Petersens. For SF er midlet et regeringssamarbejde med Socialdemokratiet, den såkaldte "arbejderregering". KT går i en række artikler tæt på "arbejderflertals"-spøgelset, som efter et valg kan vise sig at være af kød og blod.

Desuden bringer dette nummer artikler

- om Socialdemokratiets rolle under 2. verdenskrig

- om Irlands nys overståede valg

- om to kvindepoltiske bøger

- om en rejsebog fra Afghanistan

foruden nye digte samt et nyt opgavesæt af pluk fra danske partiprogrammer.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882634

FORLAGET KT

ISSN: 0109 - 890 X

PRIS: 15,- KR.

FREM MOD det forestående valg er det mere og mere blevet fremstillet som om, der kun findes to måder at føre politik på. Enten den at Schlüter-regeringen fortsætter sin krisepolitiske slingrekurs eller at Socialdemokratiet overtager regeringsmagten med støtte fra venstrefløjen.

KAP mener ikke, at et "arbejderflertal", der udgøres af S-SF og muligvis med VS til at formulere de radikale krav, er noget alternativ til den borgerlige politik. For arbejderklassen er "arbejderflertallet" ingen løsning, der forbedrer levevilkårene og kampbetingelserne overfor krisepolitikken - snarere tværtimod!

PÅ VENSTREFLØJEN er kodeordet "ansvarlighed". SF siger det klart, at "arbejderflertallet" er nødt til at føre indkomstpolitik for at rette op på den støt voksende udlandsgæld.

Kommer der et "arbejderflertal" vil det betyde, at arbejderklassen bindes til en traditionel krisepolitik, som det vil blive sværere at mobilisere imod.

Der tages ikke et eneste skridt, der bryder med borgerskabets kapitalinteresser. Og den centrale reform for både Socialdemokratiet og SF er en gennemførelse af 'Økonomisk Demokrati', som yderligere vil give borgerskabet i fagbevægelsens ledelse økonomisk magt.

IDAG LÆGGER Socialdemokratiet luft til et kommende samarbejde med SF. Men dette gør ikke debatten mindre vigtig. SF og VS glider med til højre og appellerer nu endnu kraftigere til Socialdemokratiet om dog bare at kigge en lille smule til venstre! Denne reformisme styrker klassesamarbejdet og svækker mulighederne for at kæmpe imod krisepolitikken - og for at udvikle kampen for socialisme.

Torben Madsen

Indhold:

Skal vi have et
S-SF-flertal.....s. 3

Marx, Petersen og Staten..... 12

'Arbejderflertallets'
økonomiske politik..... 22

Illusionen om
'det store arbejderparti'
(Socialdemokratiet 1940-45).. 29

Hvilket parti?
- den fortsatte quiz om
partiprogrammer..... 35

KORT OM:

Irland - et 3. verdens
land i Europa..... 36

DEBAT - ANMELDELSER - DIGTE m.m.:

*Svært forsøgt -
halvt begyndt* :. 21

En god historie
- anmeldelse..... 38

En materialistisk opsang
- anmeldelse..... 41

Close-up 46

*Uafhængighed er
nødvendig* - anmeldelse..... 47

Sommer 50

Forsidetegning: Henrik Stein

kt

Kommunistisk Tidsskrift udgives fire gange årligt af
Kommunistisk Arbejderparti.
Redaktion: Kari Sønsthagen(ansv.), Philip Arctander og et udvalg.
Produktion: Forlaget KT. Tryk: Tryk 16, København.
ISSN: 0109 - 890 X. Pris i løssalg: 15,- kr. Du kan få de kommende
fire numre tilsendt ved at indsatte 60 kr. på giro 7089465,
Forlaget KT, Studiestræde 24, 1455 Kbh K., mrk. 'KT-abb.'

Skal vi have et S-SF-flertal?

Året 1987 er et valgkamp-år. For størstedelen af fløjen til venstre for Socialdemokratiet hedder målet dannelsen af en "arbejderregering" eller et "arbejderflertal" som afløser for Schlüter-regeringen. Hvorfor er dette mål nu blevet så aktuelt og tiltrækkende?

Af Svend Aage Madsen

Det er vigtigt at understrege, at uanset om der kommer et S-SF-flertal eller ej, har den politiske linie bag denne konstruktion sat sig sine dybe spor – såvel på venstrefløjen (som i dag stort set har dette som eneste mål) som i den samlede politiske debat i samfundet. Der er derfor ingen tvivl om, at et opgør med forestillingen og håbet om, at S-SF-flertallet er i arbejderklassens interesse, er en afgørende forudsætning for at skabe fremgang for revolutionære standpunkter i dagens Danmark.

KAP er et revolutionært kommunistisk arbejderparti og burde vel ønske en arbejderregering og et arbejderflertal. Det gør vi også, men når betegnelsen dækker et S-SF-samarbejde ved regeringsmagten, da er der ikke tale om en politik i arbejderklassens interesse, men tværtimod om en politisk konstellation, der vil stå i

vejen for en udvikling hen imod socialisme.

S-SF-flertallets politik er en reformistisk politik, og den store opslutning bag denne politik er et udtryk for reformismens tag i arbejderklassen. Derfor er det nødvendigt både at have en klar forståelse af reformismens væsen og at undersøge, hvilke forhold, der aktuelt og specifikt styrker reformismen i Danmark.

Reformismen

På KAPs 5. landsmøde vedtog vi et nyt principprogram, hvis væsentligste nyskabelse var den videnskabelige placering af reformismen i en materialistisk og historisk forståelse. Det hedder i principprogrammet:

"Reformismen er forestillingen om, at man inden for det bestående kapitalistiske samfund kan

nedbryde klassemodsætningerne. Grundlaget for den reformistiske bevidsthed er, at udbytningen under kapitalismen er skjult. Det ser ud, som om arbejderen modtager den fulde betaling for sit arbejde, selv om den løn, arbejderen får direkte - eller indirekte via de samfundsmæssige reproduktionsgoder - kun svarer til en del af den værdi, der skabes."

Det er dette, der er grundlaget for vores forståelse af reformismen i almindelighed og for opslutningen for S-SF-politikken specifikt. Og det er med dette grundlag som udgangspunkt, at vi vil udvikle og forme vores propaganda imod "arbejderflertallet".

Reformismen som en måde at forstå samfundet på og som en ledetråd for politisk handling, udspringer af, at den samfundsmæssige virkelighed fremtræder sådan, som det beskrives i principprogrammet. Denne fremtrædelsesform skaber spontant den opfattelse, at det eneste, der er i arbejderens interesse, er at gøre lønnen så stor som muligt. Mens udbytningen ikke fremtræder umiddelbart og derfor heller ikke opleves som noget, der skal bekæmpes, endsige afskaffes. Udbytningen, der er væsensforholdet ved det kapitalistiske samfund, kan kun erfares gennem politisk-videnskabelig afdækning. Således skjuler fremtrædelsesformen væsensforholdet, og den reformistiske politik sammenfatter og institutionaliserer denne spontane reformistiske bevidsthed.

Nu er det imidlertid ikke sådan, at fremtrædelsesformen står i modsætning til tingenes væsen. Arbejderklassens kamp for og ønsker om at forbedre lønnen og arbejdsvilkårene udspringer af og

er ikke i modsætning til et opgør med udbytningsforholdet. Der er ingen principiel modsætning mellem de to. Men kampen for bedre løn, arbejdsforhold og offentlig service er begrænset, hvis den forbliver på det rent kvantitative plan - og dermed er den til fals for den reformistiske politik, der føres frem fra de reformistiske partier. Disse partier fremfører arbejderklassens umiddelbare krav og får tilsyneladende (og også faktisk) nogle af dem gennemført gennem deres parlamentariske politik og gennem deres ledelse af de faglige organisationer. På denne måde bekræftes umiddelbart den bevidsthed, som erfaringen med fremtrædelsesformerne spontant skaber.

Således kunne alt være i sin skønneste orden, hvis ikke netop udbytningsforholdet - det kapitalistiske samfunds væsenstræk - var det grundlæggende og konstant sætter sig igennem. Dette sker ved den permanente udhuling af opnåede resultater, ved kapitalismens tilbagevendende kriser, ved den konstante produktion af uligheder - og ved den grundlæggende under-udnyttelse af de faktiske potentialer i produktivkræfterne. Det sker ligeledes gennem den kamp for umiddelbare krav, som arbejderklassen hele tiden fører og de krakeleringer i reformismens glatte ansigt, som disse kampe og modstanden imod dem frembringer.

Det er således i modsætningsforholdet mellem væsenet og fremtrædelsesformen, at såvel grundlaget for reformismen som grundlaget for opgøret med reformismen findes. Bruges ønsket om bedre livsvilkår til at understøtte den opfattelse, at der kan opnås sådanne forhold gennem en politik,

der opfatter kapitalen (i en hvilken som helst form) som en legitim partner for arbejderklassen i den samfundsmæssige "sociale kontrakt" - da cementeres reformismen, og de socialdemokratiske og ny-reformistiske partier melder sig gladeligt som administratorer af denne kontrakt.

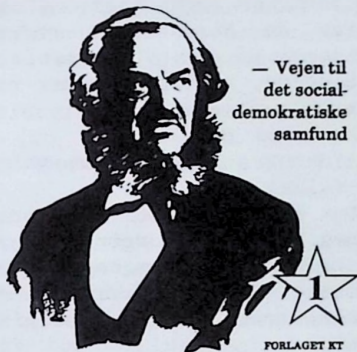
Bruges omvendt ønsket om bedre levevilkår til en påpegning af, at det er udbytningsforholdet, der står i vejen for, at arbejderklassen selv kan planlægge og udvikle produktionen i sin egen interesse - ja da skabes grundlag for revolutionære opgør.

I dette forhold står reformismen - i en situation, hvor økonomien stort set er stabil, og hvor det politiske billede ligeledes stort set er præget af stabilitet - umiddelbart stærkest, for:

"Det er arbejderklassens hele placering i det kapitalistiske system, hvor selve udbytningens væsen er skjult, som i sig selv skaber grundlaget for, at kun systemets overflade opleves, at kun fremtrædelsesformerne erfa-

Benito Scocozza

MARXISMEN OG REFORMISMEN

res. ... Eftersom det er fremtrædelsesformerne, som arbejderklassen erfarer, vil der uophørligt eksistere et bevidsthedsmæssigt underlag for reformismen." (Benito Scocozza: "Marxismen og reformismen", Forlaget KT, 1983).

Det specifikke underlag for S-SF-politikken

Har vi nu fastslået de grundlæggende spørgsmål til en forståelse af reformismen, må vi gå skridtet videre og se på hvilke specifikke fremtrædelsesformer, der danner grundlaget for de seneste års opslutning om den specifikke variant af reformismen, som udgøres af S-SF-politikken. Og vi må se på, hvilke forhold, der modarbej-

der S-SF-flertallets virkeliggørelse.

Samfundsmæssiggørelsen

Den øgede samfundsmæssiggørelse har alment og gennem den historiske udvikling fremmet grundlaget for politiske platforme, der op-

stiller omfattende reformprogrammer. Det er let at se, at "det hele hænger sammen", at "vi er alle afhængige af hinanden" osv. Det er også blandt andet dette grundlag, som SD har bygget på op igennem den del af historien, hvor det har haft magt og agt, jævnfør de forskellige reformprogrammer på socialområdet, uddannelserne, arbejdsmarkedet etc. Et aktuelt eksempel, som tydeligt viser, hvad det handler om, er Socialdemokratiets "Danmark for hele folket."

Men samtidig skal det understreges, at også borgerlige partier og især regeringer er tvunget til at føre en sådan helhedspolitik, trods deres ideologiske modvilje.

Det borgerlige demokrati

Det parlamentariske demokrati og den særlige udvikling dette har været underlagt i Danmark siden Anden Verdenskrig, hvor det for arbejderklassen mere og mere er kommet til at fremstå som om der kun findes to muligheder: Enten en socialdemokratisk ledet regering, som tager hensyn til den sociale balance og de svageste, men som samtidig skaber problemer for erhvervslivet og suger og suger penge op i det offentlige med ubalance, spild, bureaukrati og formynderi til følge; eller en borgerlig regering, der vil sikre det private erhvervsliv ordentlige og frie vilkår, så økonomien kan rettes op og der kan skabes mere produktion og dermed flere arbejdspladser og bedre lønninger til alle, samtidig med at skatterne kan sænkes, bureaukratiet kan mindskes og forholdene for individet blive lidt friere. Mel-

lem disse to fiktive poler har den danske vælgerbefolkning - og dermed arbejderklassen - pendlet frem og tilbage. Når man synes, der var for meget af den ene sides uvaner gik man så over til den andens og vice versa. Her er bevægelsen blevet alt og målet intet - hvilket naturligt nok understøttes af, at lighederne mellem de to sider er så helt dominerende og grundlæggende, mens de reelle forskelle ligger inden for det kapitalistiske samfunds rammer og blot er forskellige måder at tackle de samme for kapitalismen påtrængende problemer på.

Efter en periode med den ene sides dominans - for Schlüter-regeringens vedkommende den længste periode en rent borgerlig regering har siddet siden 1924!, og meget tyder på, at den vil kunne fortsætte en tid endnu - ja da er det klart, at den modsatte side vinder opslutning. For det kapitalistiske samfunds grundlæggende forhold skaber kriser, problemer for arbejderklassen, uligheder osv. Og disse vil det siddende flertal altid blive identificeret med. Dertil kommer, at jo længere et bestemt flertal sidder ved magten des flere af sine særstandpunkter vil det få listet igennem, hvorfor ønsket om at fremme de andre sider presser sig på.

Der er blot det problem ved Schlüter, at han ikke er "så konservativ at det gør noget", hvorfor der ikke er gennemført ret mange ting, som adskiller den borgerlige regerings politik fra hvad en socialdemokratisk ville have gennemført. Selv karensdagen er blevet afskaffet igen under Schlüter. Dette er det største problem for S-SF-tanken. Havde f.eks. Venstre fået sin vilje,

ville "arbejderflertallet" have fået frit løb.

Det revolutionære venstres nedtur

Nedturen gennem 80'erne for de revolutionære strømninger og organisationer er blandt andet beskrevet i den politiske resolution fra KAPs 7. Landsmøde, hvorfor der ikke skal tærskes langhalm på det her. Blot skal det understreges, at især SF ikke har noget egentligt modstykke fra venstresiden, hvorfor SF selv kommer til at fremstå som "den sociale garant" i forhold til SD - tilsammen danner de således et smukt par af ansvarlighed på den ene side og kritik fra venstre på den anden.

Hertil kommer - som også tidligere beskrevet - græsrodsbevægelsernes orientering mod det parlamentariske plan og SD's og især SF's evne til at opsuge krav fra bevægelserne og til at fremstå som deres talerør. Denne position forstærkes ikke mindst af, at bevægelses-folket som oftest totalt afholder sig fra at stille krav på det centrale politisk-økonomiske felt, hvorfor SD og SF uantastet kan få lov til at boltre sig her.

Arbejderklassens omstrukturering

De økonomiske og strukturelle omgrupperinger, der finder sted i arbejderklassen i disse år er ligeledes beskrevet i den politiske resolution fra 7. landsmøde. Her skal det blot siges, at omstruktureringen af arbejderklassen på den ene side betyder en opsplitning og individualisering af lønforholdene, som især fremmer den

borgerlige regerings politik, mens på den anden side udskillelsen af et stort lavtlønnet lag sammen med alle grupperne på overførselsindkomster fremmer den S-SF'ske side - i begge tilfælde imidlertid på et grundlag, der tilslører og dækker over udbytningsforholdet og cementerer reformistiske forestillinger på hver sin front.

Statsmonopolismen

Den statsmonopolistiske udvikling, som det kapitalistiske samfund længe har været inde i, og som øges år for år, er det konkrete politiske og økonomiske udtryk for den stadig mere omsiggribende samfundsmæssiggørelse, og er styrende for de øvrige felter. Heri findes derfor også grundlæggende forhold, der fremmer opslutningen om den reformistiske linie, som S-SF-politikken repræsenterer.

Udviklingen er ikke éntydig - for også her finder vi de forhold, som har fremmet grundlaget for den borgerlige regering, som imidlertid jo altså har måttet føre stort set den politik, som socialdemokraterne ville have ført! Specifikt er der en række faktorer ved statsmonopolismen, der tilslører udbytningsforholdet. Først og fremmest statens og den øvrige offentlige sektors kraftigt øgede økonomiske og politiske rolle i den samlede samfundsmæssige produktion:

- det offentliges forvaltning af over halvdelen af det samlede bruttonationalprodukt gør de kapitalistiske samfundsmekanismer yderligere uigennemskuelige, samtidig med, at den politiske kamp i allerhøjeste grad drejer sig

TEGNING:
ROALD
ALS

om, hvem der skal administrere disse, og hvordan de skal administreres;

- det høje skattetryk (der jo aldrig har været større i Danmarkshistorien end under Schlüterregeringen) er markant med til at dække over lønforholdene, og hvad der kommer ud af såvel lønkampe som overenskomststifter. Derfor er det nærmest nødvendigt at overlade disse forhold til repræsentanterne på tinge, og her ønsker man dels at støtte dem, der skaffer den størst mulige disponible realindkomst, og dels at støtte dem, der forvalter de betrodte midler mest fornuftigt, og sådan at man kan se, man får noget igen fra det offentlige;

- det forhold, at mange mennesker er direkte afhængige af overførselsindkomster - bistandsklienter, arbejdsløse, studeren-

de, pensionister - samt at så mange er ansat i den offentlige sektor, gør dels at mange er direkte afhængige af den offentlige sektors forvaltning, dels at der opstår modsætninger i arbejderklassen i interesserne over for den offentlige sektor, og dels at denne sektors egentlige placering tilsløres af de umiddelbare interesser.

Økonomien

Den aktuelle økonomiske situation gør, at de borgerlige og S-SF er 100 pct. enige om, at der ikke er "råd" til udvidelser af arbejderklassens disponible indkomster på grund af underskuddet på betalingsbalancen. Alle parter mener, at det er investeringerne, der skal styrkes og dermed produktionen, som dernæst skal kunne styrke eksporten. Derfor har alle som hovedmål at styrke opsparingen og undgå udvidet forbrug. At dette i sig selv er et paradoks skjules altid i den offentlige debat og afværges med den påstand, at det er gennem eksporten, at der kan ske "genopretning". Men så længe dette utopia i form af en permanent flydende og indbringende og problemfri dansk eksport (som naturligvis er umulig) ikke er tilvejebragt, da "må vi desværre leve med" arbejdsløsheden.

Således skjules rødderne til dette afgørende problem for den danske arbejderklasse med henvisning til problemer med eksporten, mens arbejdsløsheden grundlæggende udspringer af udbytningsforholdet.

Denne dækken over de faktiske væsensforhold i de økonomiske realiteter udmøntes i den politiske forståelse, som begge sider i

Folketinget er enige om, og som har slået dybe rødder i arbejderklassens bevidsthed, der siger, at der er nogle - ikke særligt præcist definerede eller begrundede - grænser for, "hvad der er råd til". Dette ses ikke mindst i forbindelse med overenskomstforhandlingerne, med kommunernes budgetlægning og forhandlingerne om finansloven. Og det er det helt afgørende og gennemgående tema i diskussionerne mellem SD og SF, som efterhånden i "ansvarlighed for det, der er 'råd til'", overbyder hinanden og end- og den borgerlige regering.

Denne diskussion er mere end noget andet med til at dække over, at det er udbytningsforholdet ved det danske samfund, der er det væsenstræk, som alle de øvrige forhold er bestemt af. Denne diskussion cementerer reformismen og oplevelsen af fremtrædelsesformerne i den økonomiske virkelighed.

Men alligevel kræver de økonomiske realiteter, de modsatrettede interesser i borgerskabet, og det, at væsensforholdene alligevel ikke kan tildækkes til enhver tid og i enhver sammenhæng, at der opstilles en politik, der foregiver at udgøre et brud med det kapitalistiske system, således som dette hidtil har fungeret. Dette brud hedder OD/OD.

Overskudsdeling/ Økonomisk Demokrati

At vi må have OD er nu også alle parter enige om. Alle partier mener, at OD er centralt for den fortsatte økonomiske udvikling. Selv den borgerlige regering har fremsat et OD-forslag, og muligvis bliver der allerede her i

foråret 1987 udskrevet valg på spørgsmålet. En borgerlig regering går muligvis af, fordi den ikke kan få flertal for sit forslag om OD!!!

Så vanvittigt stiller de politiske realiteter sig i dagens Danmark. Men ved nærmere eftersyn er det hele ikke så vanvittigt endda. OD har dét ene formål på den ene side at lade som om, arbejderne får noget af kapitalen, samtidig med at de intet får og virksomhederne får tilført mere kapital og forbruget ikke øges.

Det klare formål med OD er at motivere arbejderklassen til at droppe lønkrav og medvirke til øget opsparring, hvilket vil sige medvirke til at skaffe virksomhederne mere investeringskapital. Denne "motivationsfaktor" udspringer imidlertid netop af væsensforholdet, af udbytningsforholdet og et tilsyneladende indhug i dette forhold: OD skal give "medbestemmelse" og "medejendomsret" og sigter derfor tilsyneladende på selve magtforholdene i det kapitalistiske samfund.

Resultatet kender vi alle: de kapitalistiske mekanismer bevares, de love, som al kapital er underlagt i et kapitalistisk samfund, vil OD-kapitalen også være underlagt. Og det uanset om den findes som enkeltperson-aktier eller som centrale fondsdannelser. Som medejere af disse aktier/fonde vil arbejderklassen ikke have realiseret en bid af socialismen, men have undergravet sin status som lønarbejderklasse - på fremtrædelsesplanet. Dertil vil så komme den svækkelse af fagforeningerne og i det hele taget den faglige kamp, som en sådan ordning vil medføre.

For S-SF vil deres udgave af

OD være springet fra nødvendighedens til frihedens rige for dette kapital-bureaukratiske lag. Sammen med ATP, LD, pensionsfondene med videre vil OD-fondene side-
stille disse pampere med A.P. Møller og bankerne og den øvrige finanskapital. De behøver ikke længere føle sig økonomisk underlegne, når de er i stue med In-

dustrirådet og arbejdsgiverforeningen. De vil kunne sætte økonomisk trumf på!

For arbejderklassen vil der være taget et kvalitativt skridt såvel i retning af øget udbytning og undertrykkelse som med hensyn til tilsløring af de grundlæggende forhold i det kapitalistiske samfund.

KAP's opgaver i kampen mod S-SF-politikken

De ovenstående punkter er nogle af de særtræk ved det danske kapitalistiske samfund, som er med til at skjule udbytningsforholdet og derfor medvirker til at styrke reformismen. Det er imidlertid ikke alle forhold inden for disse punkter, der nødvendigvis styrker netop S-SF-reformismen, selvom også "arbejderflertals"politikken har udspring heri. Dette skyldes, at den borgerlige regering i sidste instans også fører en reformistisk politik, selvom den er klædt i konservative og ny-liberale gevanter. Som vi har understreget gang på gang, er der ingen grundlæggende forskelle set fra arbejderklassens side på de to siders politik.

Det er imidlertid for et revolutionært arbejderparti det centrale at fokusere på netop S-SF-reformismen, fordi det er denne, der konkurrerer med de revolutionære standpunkter blandt de mest fremskredne elementer i klassen, blandt de, der ønsker et opgør med kapitalismen og som ønsker en eller anden form for socialisme og også blandt alle,

der ønsker at kæmpe for bedre vilkår på de forskellige livsområder i arbejderklassens dagligdag.

For KAP må den vigtigste opgave derfor også være kampen om at vinde så mange som muligt blandt de mest politisk fremskredne i arbejderklassen for et brud med de reformistiske forhåbninger og for en revolutionær politik. Denne kamp er derfor først og fremmest af propagandistisk art. Det vil sige, at hovedvægten skal lægges på en konfrontation mellem reformismen og klassesamarbejdet på den ene side og en revolutionær socialistisk politik på den anden. Til det formål er det vigtigt at gå i clinch med de vaklende grupper, der måtte findes netop om grundlaget for og konsekvenserne af reformismen.

Men for at vinde frem inden for en sådan vaklende gruppe, der står midt mellem reformismen og revolutionære standpunkter, er det nødvendigt, at kunne præsentere et alternativ for arbejderklassen som helhed. Her vil spørgsmålet om modstanden mod OD

og KAPs politik for arbejderklassens kamp gennem kæmpende organisationer, som retter slag mod kapital, stat og fagbureaukrati være helt central.

Det er afgørende, at KAP her holder sig fri af den højreopportunistiske fælde, der vil bestå i at gå ind i diskussioner om "fornuftige" økonomiske overvejelser og beregninger, der skal få det kapitalistiske regnskab til at gå op. Det vil være at gå i reformismens fælde.

Kun hvis det revolutionære perspektiv står klart, og nødvendigheden af et kommunistisk parti i ledelsen af arbejderklassens kampe understreges, vil det være muligt at trække den grænse op til S-SF-politikken, som er forudsætningen for, at de vaklende grupper mellem reformisme og revolutionær politik kan vindes. Og her er det vigtigere at trække grænsen knivskarpt end at lægge vægten på mængden af de, der kan

vindes for vore synspunkter. Der er ingen tvivl om, at det ikke vil være mange, der i dette valgår vil være rede til at gøre op med de lyksaligheder, "arbejderflertallet" stiller i udsigt.

Men netop vores marxistiske grundlag og vores videnskabelige arbejdsmetode giver os grundlag for at sige, at disse lyksaligheder vil - hvis S-SF-flertallet får magten - afsløres i al deres kapitalistiske begrædelighed. Mange vil blive skuffede og desillusionerede.

Vores kamp mod S-SF-politikken idag er derfor også en forbedrelse til den dag, og det er en vigtig forbedrelse, for skuffelsen og desillusionen kan, hvis der ikke findes et revolutionært alternativ, alt for let føre til kraftige højrerreaktioner - også bredt i arbejderklassen. Derfor er vores kamp i dag og i valgåret 1987 også en forbedrelse til tiden efter "arbejderflertallet".

ARBEJDERFLERTALLET

- et handlekraftigt arbejderflertal skal fordele samfundets byrder og gøre mere retfærdigt
- et handlekraftigt arbejderflertal skal forbedre forholdene for de dårligt stillede, bekæmpe arbejdsløsheden, nedstutte arbejdstiden, skabe et renere og sundere miljø og sikre grundlaget for en mere indholdrig tilværelse

- et handlekraftigt arbejderflertal skal sikre demokratiet på arbejdspladserne, det økonomiske demokrati og styringen af kapital og profitter

- et handlekraftigt arbejderflertal skal bryde den hidtige oprustnings- og styrkepolitik med selvtemmelige nedrustnings- og fredsinitiativer

- et handlekraftigt arbejderflertal skal erstatte den borgerlige politik med en socialistisk inspireret politik i det store flertals interesse

Marx, Petersen og Staten

Karl Marx:

"Arbejderklassen kan ikke uden videre overtage det færdige statsmaskineri og sætte dette i bevægelse for sine egne formål" (1871).

"Mellem det kapitalistiske og det kommunistiske samfund ligger den periode, hvor det ene samfund revolutionært omformes til det andet. Dertil svarer også en politisk overgangsperiode, under hvilken staten ikke kan være andet end proletariatets revolutionære diktatur" (1875).

.....

Gert Petersen:

"I hele sit forløb må den revolutionære proces bæres af et flertal, der skal være reelt, og som kun kan konstateres gennem helt frie og hemmelige valg, baseret på ytringsfrihed og organisationsfrihed indenfor grundlovens rammer" (1985).

Af Svend Aage Madsen

Ingen socialist har kunnet eller kan undslå sig for at tage stilling til STATEN. - Hvordan bør man forholde sig til den borgerlige stat mens borgerskabet har magten? - Hvad skal arbejderklassen stille op med staten i den revolutionære situation? - Og hvad skal der ske med staten efter revolutionen?

For Marx udviklede de ovenfor citerede erkendelser sig gennem erfaringerne med de faktiske revolutioner i Tyskland og Frankrig i forrige århundrede. Blandt

andet var revolutionens skæbne i Baden i Tyskland i 1849, som har været beskrevet i filmisk form i TV i begyndelsen af 1987, og ikke mindst denne revolutions nederlag, medvirkende til udformningen af Marx's syn på den borgerlige statsmagt. Af andre revolutioner var især Pariserkommunen en vigtig og afgørende erfaring for marxismens syn på, hvordan revolutionære bør udvikle en politik over for den borgerlige statsmagt, og for hvordan arbejderklassen bør udvikle sin egen

statsmagt i og med det revolutionære opgør.

Pariserkommunen

Om erfaringerne fra Pariserkommunen skrev Marx blandt andet:

Den styreform, som oprettedes med Kommunen var

"en helt igennem udviklingsdygtig politisk form, mens alle tidligere regeringsformer væsentlig havde været undertrykkende. Dens sande hemmelighed var følgende: Den var væsentlig en arbejderklassens regering, resultatet af den producerende klasses kamp mod den tilegnende, den omsider opdagede politiske form, under hvilken arbejdets økonomiske befrielse kunne fuldbyrdes ... Kommunen skulle derfor tjene som løftestang til at omstyrte det økonomiske grundlag, på hvilket klasserne og dermed klasseherredømmet hviler."

(Karl Marx: "Borgerkrigen i Frankrig (1871)", Udvalgte Skrifter, Mondes Forlag, København 1938, s. 445-446).

Når vi ser bort fra den optimisme, Marx lægger for dagen hvad angår mulighederne for en hurtig afvikling af klasserne og de økonomiske grundlag for dem, og når vi ser bort fra de manglende erfaringer, Marx naturligt nok måtte have med de problemer, der opstår efter arbejderklassens revolutionære opgør - klassekampen under socialismen - så udleder Marx her allerede de helt principielle revolutionære standpunkter til den borgerlige statsmagt og dets afløser: arbejderklassens stat.

For det første uddrog Marx den lære, at arbejderklassen ikke

kan bruge den borgerlige, parlamentariske statsmagt og omforme denne til arbejderklassens stat. Tværtimod måtte den borgerlige stat omstyrtes, og dette forudsatte arbejderklassens og folkets bevæbning. Kun derigennem kunne arbejderklassen sikre, at dens politiske interesser kunne varetages gennem den magt, som klassens egen stat - Kommunen - udøvede.

"Kommunens første dekret var derfor afskaffelsen af den stående hær og dens erstatning med det bevæbnede folk"

(sammesteds, s. 442)

skrev Marx om Pariserkommunen i 1871.

Samtidig opsummerede Marx, at arbejderklassens statsmagt under Pariserkommunen havde - og måtte have - nogle bestemte særtræk, der grundlæggende adskilte denne fra borgerskabets statsmagt, særtræk der igen viser, hvorfor ar-

Karl Marx i klassisk pose

bejderklassen ikke blot kunne videreføre den eksisterende statsform og ændre denne ad parlamentarisk vej. Nogle af disse særlige træk beskriver Marx således:

"Kommunen blev dannet af de byrådsmedlemmer, der blev valgt ved almindelig valgret i de forskellige distrikter i Paris. De var ansvarlige og til enhver tid afsættelige. Deres flertal bestod selvfølgelig af arbejdere eller anerkendte repræsentanter for arbejderklassen. Kommunen skulle ikke være en parlamentarisk, men en arbejdende korporation, på samme tid udøvende og lovgivende. Politiet blev ... forvandlet til et ansvarligt og til enhver tid afsætteligt redskab for Kommunen, ligeledes alle embedsmændene i alle administrationsgrene. Fra Kommunens medlemmer og nedefter måtte den offentlige tjeneste udføres for arbejderløn.

Da den stående hær og politiet, redskaberne for den gamle regerings materielle magt, først var fjernet, gik Kommunen straks igang med at knække det åndelige undertrykkelsesredskab

...

(sammesteds, s. 442)

Dernæst nævner Marx en række tiltag, som Kommunen gjorde: skabe fri adgang til uddannelse for alle og frihed for videnskaben, gøre dommerstanden til genstand for valg og samtidig afsættelige, ligesom alle øvrige embedsmænd mv. Samtidig - siger Marx - skulle den gamle regeringsmagts berettigede funktioner "løsriveres fra en magt der gjorde krav på at stå over samfundet, og gives tilbage til samfundets ansvarlige tjenere".

Pariserkommunen fik ikke så

lang levetid - den eksisterede kun i 72 dage og var i konstant overlevelseskamp - men den realiserede og dekretede en lang række forordninger, der helt afgørende brød med det borgerlige samfund. At de revolutionære i Paris overhovedet kom så langt på den korte tid, Kommunen levede, havde som grundlæggende og nødvendige forudsætninger, at de satte deres egen stat istedet for den eksisterende, og at denne magt blev forsvaret af de bevæbnede masser.

Proletariatets diktatur

Disse erfaringer og senere erfaringer med revolutionære forsøg - og gennem de heftige diskussioner om politiske programmer for arbejderpartierne rundt om i Europa på denne tid, hvori Marx var en ivrig debatter - fik Marx til at udvikle begrebet "proletariatets diktatur" om den statsmagt, der må erstatte den omstyrtede borgerlige stat.

Særligt Lenin har - ligeledes gennem erfaringerne fra de faktiske revolutioner, og naturligvis især den russiske revolution i 1917 - udviklet teorien og strategien om proletariatets diktatur. Naturligt nok understregede Lenin på grund af de konkrete erfaringer, der var gjort i den russiske revolution, dels at det er en langvarig proces, der forestår i udviklingen fra revolutionen og frem til det kommunistiske samfund, og dels at den proletariske revolution må forsvares gennem forskellige foranstaltninger, der holder de omstyrtede magthavere nede. Til det formål har revolutionen brug for proletariatets diktatur.

Lenins erfaringer og kampe mod diverse afskygninger af opportunisme og reformisme fik ham til at erklære:

"Marxist er kun den, der udvikler anerkendelsen af klassekampen til anerkendelsen af proletariats diktatur".

(Lenin: Staten og revolutionen, Forlaget Tiden 1976, s. 39)

Kernen i disse historiske betragtninger er, at for den marxistisk-leninistiske bevægelse er spørgsmålet om staten helt centralt, og for denne er svaret - ikke mindst udledt af revolutionære erfaringer - klart: selve de

revolutionære opgør mod borger-skabet og fastholdelsen af de revolutionære positioner fordrer, at arbejderklassen ikke forlader sig på at kunne benytte det borgerlige demokratiske, parlamentariske styre og borgerskabets stat til at omstyrte kapitalismen. Revolutionerne i Tyskland og Frankrig i forrige århundrede, den russiske revolution i 1917 og kontrarevolutionen i Chile i 1973 har vist dette med al ønskelig tydelighed.

Den kommunistiske strategi for den socialistiske revolution må have som omdrejningspunkt, at den eksisterende statsmagt skal

Fra Pariserkommunen, maj 1871.

Billedet fremhæver, at kvinderne også i høj grad deltog på barrikaderne.

"sønderslås" og arbejderklassens egen stat sættes i stedet. Helt centralt i den forbindelse er arbejderklassens væbnede magt, der skal sikre at flertallets revolutionære beslutninger gennemføres. Arbejderklassen skal i ly af sin væbnede magt, der forsværer flertallets revolution mod borgerskabets væbnede magt, opbygge magtorganer, der lægger grunden til arbejderklassens eget statsapparat, der kan udøve proletariats diktatur.

Men dette statsapparat må og skal også være radikalt forskelligt fra det eksisterende borgerlige statsapparat. Den statsmagt og det statsapparat, som sikrer borgerskabets magt i dagens Danmark er på 117 måder direkte og indirekte udtryk for, at det er en kapitalistisk stat. Med den stadigt større økonomiske rolle - hvor det offentlige disponerer

over mere end halvdelen af det samlede bruttonationalprodukt her i 1980'erne - fungerer statsapparatet ikke blot som politisk juridisk og væbnet magt, men også som direkte økonomisk magtfaktor. Hele apparatet er derfor gearret til at forvalte denne værdimasse på det kapitalistiske samfunds betingelser, det vil sige at det offentliges forvaltede kapital indgår som en integreret del af det samlede økonomiske kredsløb og er derfor underlagt de samme lovmæssigheder, som kapitalen som sådan.

Endelig er der til administration af denne kapital udviklet et lag af administratorer, der er at ligne ved virksomhedsdirektører i private virksomheder. Dette er en gruppe inden for borgerskabet, der lige så nødig vil afgive deres magt som A.P. Møller og andre privatkapitalister vil det. Dette lag af kapitalister vil i lige så høj grad forsøge med magt at forsvare deres positioner, magt og privilegier som de private kapitalister vil det.

Stiller arbejderklassens flertal derfor krav, der går ud over det kapitalistiske samfunds rammer, og vil de gennemføre disse krav, da vil den revolutionære situation opstå, og forudsætningen for at gennemføre kravene vil være såvel den væbnede magt over for borgerskabets statsmagt som nye magtorganer og nye administratorer som alternativ til det borgerlige statsapparat og borgerskabet inden for dette apparat.

"Et stabilt arbejderflertal"

Kommet så langt i analysen sidder

Foto: Henrik Saxgren

Gert Petersen - i knap så klassisk ponitur?

vi altså her i slutningen af 1980'erne med udsigten til måske at få SF med i et flertal i Folketinget, ja måske endog med i en "arbejderregering" med Socialdemokratiet. I SF's forståelse vil dette flertal og denne regering være et skridt på vejen til socialisme i Danmark - den første etape i SF's tre-fasede revolutionsplan. Det er om denne SFs revolutionære strategi, at formand Petersen udtaler de ord, der citeres i indledningen, og som det er værd at gentage:

"I hele sit forløb må den revolutionære proces bæres af et flertal, der skal være reelt, og som kun kan kostateres gennem helt frie og hemmelige valg, baseret på ytringsfrihed og organisationsfrihed indenfor grundlovens rammer"

(Gert Petersen: "Arbejderflertal led i en socialistisk strategi", i 'Praksis' 1/1985, s. 7 (mine understregninger, s.aa.)) Ifølge SFs strategi skal det altså være den borgerlige grundlov og det kapitalistiske samfunds stat, der skal forsvare og sikre arbejderklassens magtovertagelse, det som Gert Petersen kalder "et egentligt brud med det gamle mønster som helhed" (sm. st., s. 5).

Hvordan underbygger SF nu denne strategi? Petersen skriver: "Den demokratiske vej til socialismen i Danmark (revolution på et demokratisk grundlag) er en proces og ikke en pludselig eksplosiv begivenhed. ... I denne klassekamp indtager kapitalmagt og borgerskab en meget stærk position, internationalt og nationalt, netop på grund af den kapitalistiske produktionsmåde. Allerede derfor er folkeflertallet af central betydning for socialisterne. Et nogenlun-

de stabilt flertal er den minimale forudsætning for at overvinde den uundgåelige modstand fra en mægtig kapitalmagt under samfundsomformningen." (s. 6)

Det er, som man kan se i den Petersen'ske tankegang, netop fordi borgerskabet er så stærkt og vil modarbejde arbejderklassens krav om socialisme, at der skal bygges på et stabilt flertal, som skal komme til udtryk gennem den borgerlige parlamentarisme og udfolde sig gennem det borgerlige statsapparat. Og Gert Petersen og SF har åbenbart ingen grænser for tiltroen til dette borgerskabets system og til borgerskabets respekt for de demokratiske spilleregler.

Linien er, at hvis bare arbejderklassen holder sig til spillereglerne og ikke gør nogen pludselige bevægelser, så vil borgerskabet lade dem være i fred - eller måske forestiller Petersen sig, at de slet ikke vil opdage, at der indføres socialisme i Danmark?!

Den parlamentariske tiltro går endnu videre, for med et "stabilt" flertal mener SF-formanden:

"Vi må skelne mellem et arbejderflertal, der skyldes et 'vælgerlune' og et arbejdsuærligt arbejderflertal ... flertallet (må være) ordentligt forberedt" (s. 7)

Det arbejdsduelige arbejderflertal betyder for SF, at folk ikke blot skal støtte flertallet "som følge af konkret utilfredshed". Det "stabile", "velforberedte" og "arbejdsduelige" arbejderflertal skal bygge på opslutning i befolkningen bag "store reformer", skal "afspejle grundlæggende reformkrav". Disse reformer opfat-

ter SF og Gert Petersen som brud med det kapitalistiske samfund, med borgerskabets magt (at forfatteren af denne artikel ikke opfatter sagen sådan lader vi ligge et øjeblik). Disse efter Petersens opfattelse "brud med kapitalmagten", skal ikke alene bygge på det 'stabile, velforbedte og arbejdsduelige arbejderflertal'. Nej de skal også endelig foregå langsomt, og helst gentages:

"Netop fordi modstanden vil tage til, jo stærkere kapitalens privilegier angribes, må vi hele tiden holde os for øje, at det gælder om at få fornyet mandatet".

(Gert Petersen: Socialismen er ingen trylleformular, sm. st. s. 24 (der er tale om en replik til en kritik af den førstnævnte artikel)).

SF tager nemlig udgangspunkt i, at disse brud med kapitalmagten:

"...bliver næppe opnået under et enkelt arbejderflertal".

(sm. st. s. 24)

Altså forestiller man sig fra SF's side, at man kan lave visse brud med det kapitalistiske system via borgerskabets statsapparat og med det borgerlige parlamentariske system som redskab - og at man oven i købet med hele dette system uantastet af det selvsamme borgerskab, der har udsigt til at miste alt, hvad det ejer, kan få lov til i fred og ro at få "forny et sit mandat". At man på grundlovens grund op til flere gange kan få lov til at få valgt det ene arbejderflertal efter det andet, og få lov til at finpudse og kvalificere det til i fred og ro at indføre socialismen og fratage borgerskabet ejendomsretten til produktionsmidlerne.

De særlige danske betingelser

Hvordan kan Gert Petersen nu, på trods af de erfaringer som Marx og den revolutionære bevægelse allerede høstede for over 100 år siden og som endnu ikke på noget tidspunkt er blevet modbevist, tro, at det, han opfatter som et brud med borgerskabets og kapitalens magt, kan indføres med så stor velvilje og positiv forståelse fra det borgerskab, der skal afgive magten? Jo hør bare:

"Når jeg regner med 'en proces og ikke en pludselig eksplosiv begivenhed' i Danmark, skyldes det ikke teorien om en demokratisk vej. Også demokratiet kan manifestere sig eksplosivt. Det er ordene 'i Danmark' der er nøglebegrebet, og ud fra danske betingelser at jeg ikke tror på 'eksplosions-teorien'" (s. 24),

siger vor mand på barrikaderne.

Dermed bygger hele forestillingen om, at man kan undgå, at borgerskabet vil benytte sig af magtanvendelse og herunder benytte sin hær og sit politi - eller loyale dele heraf - til at forsvare sig imod, at flertallet vil fratage dem hele deres rigdom og besiddelse af produktionsmidlerne og den politiske magt i samfundet, på forestillingen om en særlig dansk folkekarakter. Den folkekarakter, der så ofte beskrives som kendetegnet ved fredelighed og gemytlighed, ved at "vi finder ud af det"-holdningen, ved modstand mod for store modsætninger, ved at tage tingene med den 'berømte danske humor', ved ikke at bryde sig om voldsomheder, ved hellere at ville drikke kaffe og spise ostemadder end at lave revolution osv.

Netop den ideologi som borgerskabet ynder, og som især en

Politiforstærkninger fra Århus og 150 befalingsmandselever fra Viborg blev tilkaldt og indsat i mod Randersarbejderne i 1922.

række historieskrivende kludedukker med Paul Hammerich og Erik Kjærsgaard i spidsen har fremstillet som den danske historie.

Det er denne fladpandede forestilling om folkekarakteren, der bygger på direkte forvanskning af historien, som SF's og Gert Petersens socialismestrategi bygger på – ihvertfald som teoretisk konstruktion. Glemte og fortiet er alle de faktiske magt- overgreb, borgerskabet har foretaget mod arbejderklassen, når det følte sig blot det mindste truet, lige fra arbejderbevægelsens opkomst til idag. Hvor er i denne SF'ske historietradition f.eks. indsættelsen af politi og militær i Randers 1922. Eller i Nakskov i 1931? Hvor er statskuppet i 1920? Hvor er kommunistfængslingen i 1941 og alle rævekagerne for at trykke modstands-

bevægelsen i forbindelse med befrielsen i 1945? Hvor er blokade-cirkulæret, PET-registreringen, den kyniske flygtningepolitik, politiets indsættelse ved havnearbejderstrejken, ved husbesættelser, ved demonstrationer osv. osv. Hvor er disse – og 117 andre – eksempler på, at også i Danmark råder den rå magt, hvis borgerskabet trædes for nær? Den historie forties og dynges til af den selvtilfredse og naragtige forestilling om 'de særlige danske forhold'.

På det grundlag bygger den SF'ske konstruktion af den fredelige og demokratiske vej til socialisme i Danmark.

Der er ikke noget brud!

Men under dette ligger der natur-

ligvis en helt anden og nok så afgørende realitet (hvilket er grunden til at det hele ovenfor kaldes en 'teoretisk konstruktion'), nemlig det, at den SF'ske politik slet ikke bryder med det kapitalistiske samfund!

Når der tales om 'stabile', 'velforberedte' og 'arbejdesduelige' arbejderflertal, der går ind for store reformer, så menes der hos Petersen i virkeligheden at det, som befolkningen vil slutte op om, er den "sunde sans", der siger:

"at krisen og balanceproblemet er helt reelle" (s. 11),

at der

"ikke i de nærmeste år vil være megen plads til udvidelse af privatforbruget" (s. 12),

at der

"må tages samfundsøkonomiske hensyn" (s. 23)

osv. osv.

Sagen er således den, at der ikke er noget brud med kapitalismen i SFs politik, og følgelig behøver man ikke, hvis denne politik mere eller mindre kommer til udfoldelse gennem "arbejderflertallet", frygte at borgerskabet vil reagere voldsomt, endsige

forstyrre arbejdsroen for dette flertal. Bortset fra - hvilket er det voldsomste Petersen kan forestille sig - at komme med "fald i obligationskurserne" (s. 24), når truslen i SFs trumfkort smækkes på bordet: OD-fonde! Men herregud: selv den borgerlige regering har i det Herrens år 1987 foreslået OD indført, så heller ikke hér behøver SF være bange.

Det er således i sidste ende netop i det forhold, at SFs politik og "arbejderflertallet" ikke anfægter kapitalismen, at SFs vej til det, de kalder socialisme, kan gå ad velfriserede borgerlige stier, de stier der hedder statsapparat og det parlamentariske demokrati.

Svært forsøgt halvt begyndt

svært at sige
 på få linier
 alligevel:

hvornår blev ANC
 opstillingsberettiget
 eller
 PLO
 eller
 CHARTA
 i 1977
 eller
 IRA
 eller KOR
 da SOLIDARITET
 talte ti millioner
 eller folkene i den
 øvrige 2. og 3. verden
 for slet ikke at
 tale om den 1. af alle verdener
 for godt nok lever vi i et smørhul
 men vorés og godt nok
 ligger der en hel del
 på overskudslagrene
 og venter på at
 underskuddet på den
 moderne optimisme
 vokser sig større
 og at vi
 sammen med folkene
 i den 3. verden siger
 vi er berettigede
 vi stiller op
 så hvad venter du på
 i smørhullet
 sidder frøen stadig
 og i sin brønd
 i den hede hule helvedes
 selvundervurdering
 kom frit opad
 let nok
 og svært at sige
 men se dig omkring

112. 1986

Peter Korgaard

Arbejderflertallets Social Fornyelse - eller

Af Torben Madsen

Det er store forventninger, der stilles til en eventuelt kommende S-SF-regering fra størstedelen af venstrefløjen. Forventninger, der først og fremmest bygger på en paradoksal tro på, at arbejderflertallet kan magte det dobbelte kunststykke at redde landets økonomi og samtidig ændre afgørende på arbejderklassens sociale situation. I det væsentlige er det denne tro parret med ønsket om indflydelse her-og-nu, der ligger bag SF's iver for at være en realistisk regeringspartner til Socialdemokratiet.

Netop fordi S-SF-tankegangen har et decideret reformistisk underlag, kan KAP ikke lære så meget af SF. Dertil er forskellen for stor mellem SF's strategi om "bid for bid" at indføre socialismen gennem mulighederne i det

borgerlige demokrati og KAPs revolutionære grundlag.

Men af andre grunde er der brug for en analyse af SF. For ikke alene holder SF myten i hævd om, at Socialdemokratiet kan "presses" til at føre arbejderpolitik. SF er i færd med at opsuge alt til venstre for sig selv, og den nationalpolitiske debat på venstrefløjen er næsten fuldstændigt kodet ind på de parlamentariske spilfægterier, et sådant arbejderflertal vil indebære. Derfor - og uanset om S-SF-flertallet bliver en realitet - er kritikken af SF vigtig. Den er en del af grundlaget for kampen imod arbejderflertals-illusionerne, og dermed også et led i at fremme de revolutionære standpunkter.

SF's strategi og forudsætninger

Inden SF's strategi og aktuelle politik får et par ord med på vejen, er hér et klip fra SF's eget program. I det parlamentariske grundlag for en S-SF-regering (nov. 1986) skelnes der mellem to

former for arbejderflertal:

"Et arbejderflertal, der blot baseres på et 'vælgerlune' og ikke har en stærk basisbevægelse vil kun kunne skabe nogle gunstige betingelser for at be-

økonomiske politik

moderne klassesamarbejde?

kæmpe højreskredet, især S-samarbejdet med de borgerlige, og udøve en kritisk opposition over for borgerlig politik. ... Skal politikken have mulighed for at blive omsat i praksis, skal det parlamentariske arbejderflertal (derimod) bakkes op af en stærk basisbevægelse og

venstreorienteringen og venstrefløjen må være bredt styrket i arbejderbevægelsen. I en sådan situation må SF overveje at deltage i en regering. Den situation vi nærmer os idag, må siges at ligge et sted imellem de to ovennævnte arbejderflertal - spørgsmålet om regerings-

"FØDEKÆDEN"

Henrik Stein

dannelse er derfor åbent."

Skulle det komme så langt, vil SF stille tre grundlæggende forudsætninger for en S-SF-regering: der må være en vilje til at indlede et opgør med nogle af kapitalismens mekanismer, den borgerlige klassepolitik skal besvares med en socialistisk inspireret politik, og den hidtidige nedrustningspolitik skal besvares med selvstændige nedrustnings- og fredsinitiativer.

Med beskrivelsen af dette grundlag for et S-SF-samarbejde er banen kridtet op for det centrale - om SF's (og iøvrigt også den øvrige venstrefløjs) konkrete initiativer vil arbejde for en svækkelse af den borgerlige klassepolitik?

Ansvar for ubalancen

I SF's generelle økonomiske politik ligestilles kravet om social genopretning med en nedbringelse af underskuddet på betalingsbalancen. Avisspalternes debat om arbejderflertallet har været præget af synspunktet, at der skal "ryddes op" efter Schlüter! Den SF'ske logik er, at jo større arbejdsløshed, nedskæringer og gæld, regeringen efterlader - desto mere hensyn må der tages til betalingsbalancen, og kravene må holdes inden for en meget beskeden vækst. Om denne udtalte "ansvarlighed" hedder det i regeringsgrundlaget:

"Arbejdsløsheden og underskuddet på betalingsbalancen skal reduceres mærkbart, idet kampen mod arbejdsløsheden har første prioritet. ... Der må tilrettelægges en politik, der sikrer en formindskelse af balanceproblemerne. Samtidigt er det til

enhver tid nødvendigt at holde den samlede økonomiske aktivitet inden for de økonomisk mulige rammer."

Det mere end anes i citatets sidste sætning, at flere af SF's gode hensigter - herunder kampen mod arbejdsløsheden - meget vel kan fordufte, hvis der ikke opnås resultater med betalingsbalanceunderskuddet.

Det er den traditionelle reformistiske ideologi, SF formulerer - ganske vist sminket med 'rød realisme'. Fastholder man, at arbejderklassen under kapitalismen må indrette sig efter en 'given samfundsøkonomisk ramme', bliver konsekvensen at arbejderklassens behov kun kan opfyldes i det omfang, det kapitalistiske samfund har "råd" til det.

"Lønarbejdersolidaritet"

For SF fører dette til princippet om, at det handler om at dele samfundskagen "solidarisk" - hvilket er helt i tråd med SF's "glidende vej til socialismen". Hvad SF's "ansvarlige og solidariske" politik vil sige i praksis, viser følgende eksempler:

1. Lønharmonisering

SF har valgt én helt klar markering - så "ansvarlig" at den får Socialdemokratiet til at blegne: "Ingen med årsindtægter over 200.000 vil have nogen økonomisk interesse i at stemme på SF - tværtimod!" Umiddelbart lyder det jo smukt, at den tunge ende vindes opad, men resultatet er, at en del af lønarbejderne, ganske vist de bedre stillede, kommer til at betale for arbejderfler-

tallets 'sociale genopretning', og udligningen i samfundet vil kun blive til udligning inden for arbejderklassen, fordi de velaflagte kapitalister lettere kan omgå SF's forsøg på særskatteordning.

2. Arbejdstidsnedsættelsen

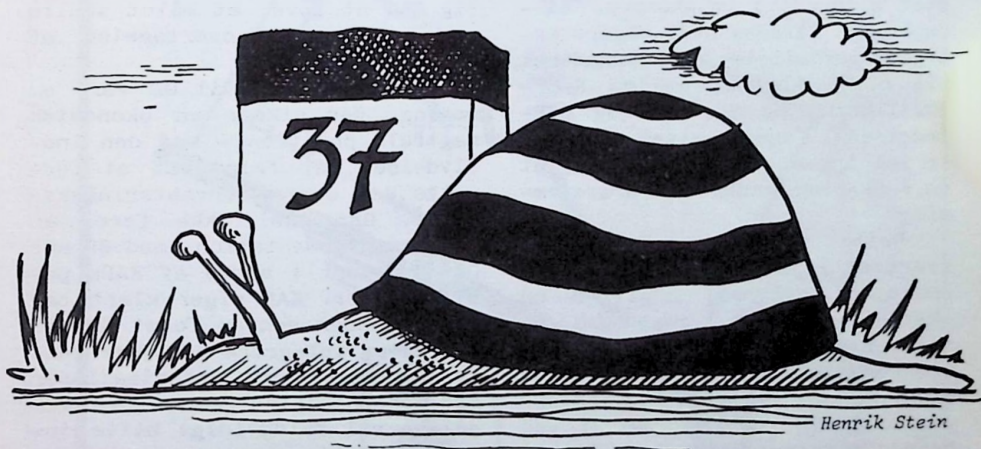
Et gammelkendt led i SF's politik er en nedsættelse af arbejdstiden. Her viser 'ansvarligheden' sig ved,

- at tempoet for gennemførelsen af en 35 timers arbejdsuge angives som regeringsperiodens 4 år, hvilket kun vil være en smule mere end det gennemsnit-

Denne "realisme" må siges at karikere de faglige SF'eres og andres aktuelle overbudskrav om 35 timer nu...

3. Overenskomsterne

SF erkender at det kan blive nødvendigt for en arbejderregering at styre overenskomstforhandlingerne. Men arbejderregeringens krisepolitik skal først godkendes i fagbevægelsen! SF vil lave en "økonomisk-social helhedsplan", som kun sættes i kraft, hvis fagbevægelsen ved overenskomstforhandlingerne siger ja til planens arbejdsmarkedspolitiske indhold. Lønpolitisk er det målet, "at det

lige fald i arbejdstiden de sidste årtier;

- at der kræves "solidarisk" lønkomensation - kun de lavest lønnede får fuld dækning af løntabet, hvilket igen placerer en væsentlig del af udgifterne indenfor arbejderklassen;
- at der ikke i regeringsgrundlaget gives nogen anvisning på, hvordan beskæftigelseseffekten skal sikres.

samlede lønniveau udvikler sig sådan, at samfundsökonomien styrkes, arbejdsløsheden reduceres og reformpolitikken kan gennemføres" (fremhævelsen er min, TM). På baggrund af fagbevægelsens tilsagn skal regeringen gennemføre "en prislovgivning, som sikrer en stabil reallønsudvikling". Helhedsplanens reformer skal "sælge" den økonomiske politik til fagbevægelsen, men den reelle betyd-

ning er at klasse modsætningerne ignoreres! - forudsætningen for SF's politik er nemlig, at lønarbejderne vil nøjes med at stille krav indenfor den samfundsbalancerede, forudaftalte plan.

"Den sociale kontrakt"

SF ved godt, at den langvarige økonomiske krise kan gøre det 'nødvendigt' for partiet at føre en stram indgrebspolitik. Det er hér aftalerne med fagbevægelsen kommer ind. Skal der føres krisepolitik, vil SF have ro på bagsmækken! Uanset om det senere sker formelt (som SF ønsker), vil denne "kontrakt" reelt være indgået allerede i valgkampen. Båndene, der således skal udgøre arbejderflertallets sikkerhedsnet vil blive knyttet mellem S-SF-politikerne og S-, SF- og DKP-ledelsen i fagbevægelsen. For der er vel ingen, der regner med, at en S-SF-plan sendes til urafstemning?

Dette vil gøre det meget svært at rejse protester imod de upopulære indgreb, afgifter og skatteforhøjelser, som også en 'arbejderregering' vil presse igennem. Dels vil aftalerne blive brugt til at tøjle de faglige organisationer, og dels så vi ved denne overenskomst vanskelighederne ved at protestere mod den reformistiske ledelse, som jo "trods alt er vores egen". Dette er en tillid og vilkår, der vil understøtte en S-SF-regering.

SF og fondskapitalismen

Allerede idag giver administrationen af fondskapital fra ferie-, garanti- og dyrtidsfonde,

ATP og pensionskasser et solidt materielt interessefællesskab mellem en statsbærende S-SF-konstellation og det faglige borgerskab. Det enkelte politiske initiativ, der formodentlig vil betyde mest for et arbejderflertal, er indførelsen af ØD.

ØD vil umiddelbart være en tvungen opsparring og dermed et skridt, selv regeringen Schlüter finder nødvendigt for fortsatte investeringer. Samtidig er ØD den reform, der mere end noget andet kan fremstilles som arbejderflertallets "begyndende opgør" med det kapitalistiske system. SF's ØD-illusion hedder "virksomhedsdemokrati", mens SF i regeringsgrundlaget er langt mere forsigtig med at love, at målet skulle være en samfundsøvertagelse af produktionen.

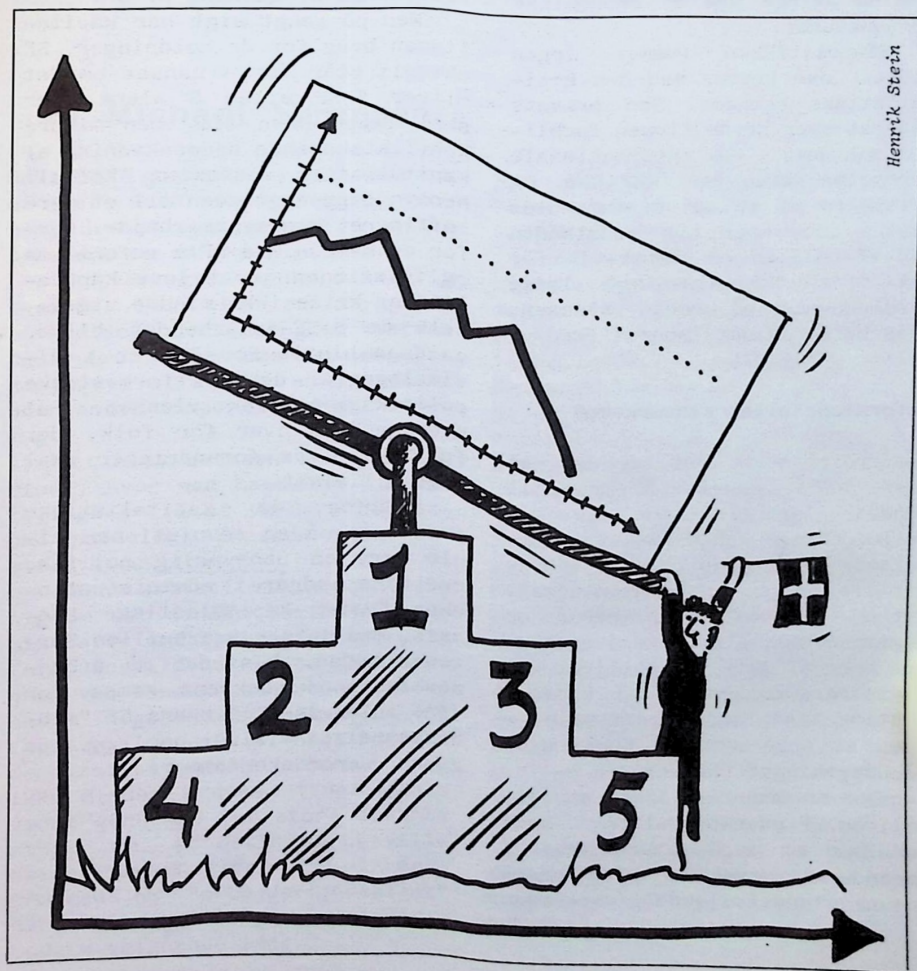
For SF-toppen vil ØD være et spring, der sikrer en økonomisk magtfuld position - med den indflydelse, der følger af at forvalte den enorme investeringskapital. Der skal ikke føres en længere argumentation imod ØD hér. Det er gjort i andre af KAPs publikationer. KAP siger klart nej til ØD under enhver form! ØD vil for alvor integrere arbejderklassen og især dens organisationer med monopolkapitalismen. Fagbevægelsen vil fuldstændigt blive investeringsforeninger frem for kæmpende faglige organisationer. Arbejderne vil splittes, fordi det vil se ud som om arbejdere og kapital har sammenfaldende interesser i fed, profitgivende produktion uanset omstændighederne.

Traditionel krisepolitik

Der er intet i S-SF-politikken, der afgørende vil ændre tidligere

regeringers forsøg på at få den kapitalistiske økonomi til at balancere. På det konkrete plan ramler SF's politik sammen allerede i de indledende besværgelser: At bekæmpe arbejdsløsheden og samtidig rette op på det voksende betalingsbalanceunderskud er idag en umulig balanceakt. Nok peger SF på selektive erhvervs-tilskud og et større offentligt engagement i produktionen, men

under kapitalismen - og formodentlig også efter et stykke tid med socialistisk planøkonomi - vil Danmark være en lille brik i den internationale konkurrence. Derfor virker det ærlig talt naivt, når SF repeterer den gangse socialdemokratiske ideologi - at Danmark kan konkurrere sig ud af den økonomiske krise. Det er den recept, som Schlüter idag øger gældsætningen med, fordi

konkurrenterne forsøger præcis det samme.

En arbejderregerings vilkår for at klare både arbejdsløshed og udlandsgæld vil være som den nuværende regerings. Skal konkurrenceevnen forbedres og give grundlag for flere arbejdspladser, er arbejderflertallets eneste mulighed at holde lønudviklingen under udlandets. Gør det ikke dét, vil arbejdsløsheden som nu svinge med de økonomiske konjunkturer.

SF-politikken rummer ingen midler, der bryder med den kapitalistiske økonomi. Den private råderet over produktionen forbliver uantastet. De internationale monopoler røres der ikke ved. Og kritikken af EF er at fastholde status quo, hvor kun modstanden mod EF-unionen er nævnt. Derfor vil SF's "kriseløsning" læsse byrderne over på arbejderklassen, mens borgerskabet lades i fred.

Reformisme eller klassekamp?

Retfærdigvis må det nævnes, at flere af de enkelte SF-krav til arbejderflertallet hver for sig er fornuftige nok - f.eks. uddannelses- og miljøpolitikken (bortset fra brugen af forureningsaffgifter i stedet for påbud om begrænsning). Alt dette overskygges bare af SF's vilje til at administrere krisen på det kapitalistiske samfunds præmisser - uden at tage skridt, der ændrer på udbytningsforholdet.

Det er endnu et åbent spørgsmål, om SF overhovedet får chancen for et S-SF-samarbejde. Og paradoksalt nok kan SF's overdrevne 'ansvarlighed' være den

afgørende årsag til, at S-SF måske aldrig bliver en realitet. Tilnærmelsen til Socialdemokratiet gør det svært at se grundene til at stemme på det mindre indflydelsesrige SF. Med Socialdemokratiets forsøg på at "modernisere" partiets stil og markere en klarere opposition udviskes SF's berettigelse mere og mere. Det er derfor sandsynligt, at socialdemokraternes langsomme come-back vil ske på bekostning af SF.

Men på langt sigt har kapitalismen brug for de holdninger, SF aktuelt står for - uanset om det bliver S-SF eller S alene, der skal lægge navn til. Den mindre konfliktskabende sammenkædning af kapitalistisk ansvar og socialt hensyn lægger grunden til et mere raffineret classesamarbejde. Derfor er kampen mod SF's reformisme og illusionen om at løse kapitalismens krise ikke mindre vigtig, selv om S-SF-samarbejdet bliver en saga blott. For det er i afsløringen af denne reformistiske politiks perspektivløshed, at propagandaen over for folk, der faktisk ønsker forandringer skal tage sit afsæt.

Overfor de kapitalistiske præmisser må en revolutionær linie være en uansvarlig politik, der ikke indgår i administrationen af det kapitalistiske Danmark, med dets evige spilloen Sorteper nedad. I stedet må arbejderklassen konsekvent kæmpe for egne interesser på tværs af "medbestemmelses"-illusioner og de givne økonomiske rammer.

Illusionerne om 'det store arbejderparti'

– om Socialdemokratiets rolle 1940-45

Af Michael Sørensen

DEN TYSKE besættelse af Danmark er vel uden sammenligning den mest dramatiske periode i dette århundredes danske historie.

Det var også en uhyre lærerig periode. Det blev en uhyggelig anskuelsesundervisning i, hvordan også det lille smørhul Danmark kan blive offer for en aggressiv udenlandsk imperialistisk stormagt.

Det blev desuden også en periode, hvor man havde en sjælden lejlighed til at vurdere de danske politiske partier i en ekstrem situation.

Denne artikel vil koncentrere sig om det danske Socialdemokratis rolle under besættelsen. Dels fordi Socialdemokratiet også dengang var landets største parti og havde afgørende indflydelse på fagbevægelsen. Dels fordi Socialdemokratiet gennem tiderne – og ikke mindst i disse tider – har været genstand for store forhåbninger om, at dette parti ville bringe bedre tider til landet. Drømmen om "arbejderflertallet" har eksisteret længe – og lever i bedste velgående idag.

MEN HVORDAN reagerede så det "Store Arbejderparti" på en udenlandsk besættelse?

Efterkrigstidens autoriserede historieskrivere har haft meget travlt med at fordreje og efterrationalisere de borgerlige partiers indsats – herunder Socialdemokratiets. De allermest pinlige og belastende dokumenter blev enten destrueret eller låst forsvareligt nede i Rigsarkivet.

Der findes imidlertid blandt det tilgængelige materiale rigeligt, der kan dokumentere en mildt sagt betændt dansk politik i besættelsesårene.

Her skal, som nævnt, først og fremmest Socialdemokratiets rolle behandles. Det betyder ikke, at formålet er, at udstille Socialdemokratiet som besættelsetidens Store Skurk. De forskellige borgerlige partier har ikke meget at lade hinanden høre i den sammenhæng. Artiklens mission er blot at forsøge at påvise, at Socialdemokratiet i lige så høj grad som de øvrige borgerlige førte en aktiv samarbejdslinie.

Bevar roen!

Danmark havde ved besættelsen d. 9. april 1940 en socialdemokratisk-radikal regering med landsfaderen Stauning som statsminister. Regeringens linie ved besættelsen var klar: der skulle ikke ydes modstand, og befolkningen skulle holde sig i ro. Hermed fortsatte man den politik, som havde været gældende op gennem 30'erne: man skulle ikke på nogen måde provokere Tyskland, og de danske aviser blev presset til ikke at bringe "fornærmende" reportager fra Tyskland. Ligeledes førte regeringen en meget hård og restriktiv politik over for flygtninge fra det nazistiske Tyskland.

På tysk side var man også interesseret i, at besættelsen af Danmark foregik så stille og roligt som muligt. Jo mindre ballade, desto færre tropper behøvede man at binde i Danmark - og der var jo hårdt brug for dem andre steder. Desuden havde Tyskland et stort behov for ro og orden i det danske produktionsliv. Danmark skulle fungere som forrådskammer for den tyske krigsmaskine og forsyne tyskerne med forskellige landbrugsprodukter.

Tyskernes behov var altså ro og orden på det danske arbejdsmarked - og på dette felt var Socialdemokratiet en erfaren administrator.

Man tør vist godt sige, at Samarbejdet mellem de tyske Myndigheder og de danske i de tre forløbne Maaneder er gaaet for sig saa gnidningsløst, som i intet af de andre Lande. Tyskland har besat.

Danskerne er et loyalt Folk, som man altid bedst tager med det Gode.

(Leder i Social-Demokraten d. 17.7.1940)

Alle klip fra Frit Danmarks Hvidbog, 1945.

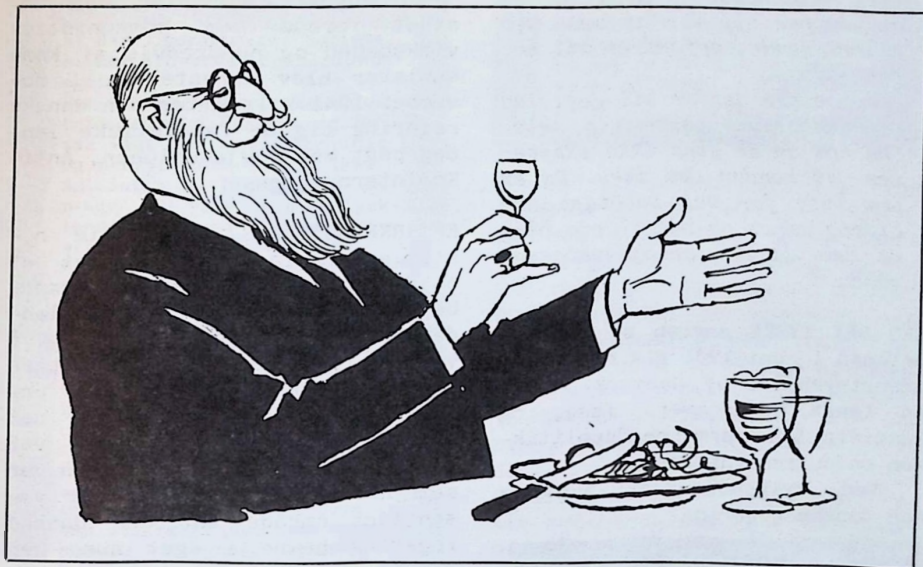
Kul for arbejdere

Samarbejdspolitikken tog hurtigt form. Efter få måneder af besættelsen kom der aftaler i stand om levering af danske arbejdsløse til at arbejde i Tyskland - mod at tyskerne leverede kul til Danmark. Og så gik det slag i slag: handelsaftale med Tyskland, forhandlinger om en told- og møntunion med Tyskland, oprettelse af Dank-Tysk Forening. I august 1940 udsendte Indenrigsministeriet et cirkulære, hvori danske embedsmænd opfordres til at fremme det selskabelige samvær med den tyske besættelsesmagt. Endvidere udstedte man - for at sikre den nødvendige arbejdsro - forbud mod strejker.

Regeringens nøgleord var stadigvæk ro og orden - og denne linie blev da også i det store og hele efterlevet af befolkningen. Alligevel måtte statsminister Stauning så tidligt som den 15. august 1940 gå til mikrofonen og i radioen gå til angreb på den spæde begyndende modstandskamp:

I den sidste Tid er der forfaldet Optrin og Episoder paa dansk Foranledning, som absolut maa fordømmes, og som medfører alvorlige Følger for de ansvarlige. I Gaar afsagdes en Dom, hvorefter en Række unge Mænd faar langvarige Fængselsstraffe for Haandgribeligheder overfor tyske Soldater. Andre er dømt for Vold imod de af den tyske Værnemagt opsatte Telefonledninger, hvilket er lige forkasteligt, enten Overskæringerne er udøvet i Kaadhed eller i Ondskab.

Det er fremdeles en Pligt for den danske Befolkning at afholde sig fra uvenlige Handlinger, derunder ogsaa Rygtesmæderi og Forsøg paa at tilvejebringe fjendtlige Stemning.

Thorvald Stauning.

(Tegning: Herluf Bidstrup fra Carl Madsens "Vi skrev Loven")

ger imod Tyskland og det tyske Folk, ligesom enhver Form for Angreb imod de fremmede Troppedele, enten det saa er i skriftlig eller korporlig Form, absolut maa undlades.

Den Udvikling, som Begivenhederne fra den sidste Tid tyder paa, maa fordømmes. Den er upassende for et Kulturfolk, og den rummer Farer for alvorlige Følger, først for de Personer, der udøver de forkastelige Handlinger, men dernæst for den øvrige Del af Befolkningen igennem den Forstyrrelse af Forholdet mellem Tyskland og Danmark, som maa fraraades. De tyske Soldater siges fremdeles at vise en forekommende og korrekt Opførsel. Disse Soldater repræsenterer en anden Nation, men den er ikke i Krig med Danmark.

Vi er nært beslægtede med denne Nation, og vi bør tilstræbe et fortsat venskabeligt Naboforhold overfor den tyske Nation.

Vend ryggen og det døve øre til

Denne linie over for sabotagen holdt Socialdemokratiet fast ved, lige indtil det var synligt for enhver, at tyskerne ville tabe krigen. Og det var en linie, som også blev delt af SD's faglige ledere. Formanden for De Samvirkende Fagforbund (datidens LO), Laurits Hansen, sagde på en tale d. 12.9.1942:

"På baggrund af den senere tids stærke provokationer i skrift og tale, hvor specielt danske arbejdere opfordres til at i-værksætte sabotage, benytter jeg denne lejlighed til at sige, at danske arbejdere aldrig, så længe vores bevægelse har eksisteret, har benyttet sabotage som våben.

Lad være med at lade Jer provokere til dette eller hint. Vend ryggen og det døve øre

til, hvis nogen, ligegyldig om de udgiver sig for at være ven eller fjende, opfordrer til noget sådant.

Jeg siger derfor til Jer: lad provokatørerne passe sig selv. Lad som om de slet ikke eksisterer. Vi kender dem ikke. De er som luft for os. Sabotage har aldrig været og vil aldrig blive den danske arbejderklasses våben."

MED DET TYSKE angreb på Sovjetunionen i juni 1941 gik den tyske undertrykkelse af Danmark ind i en langt voldsommere fase, og samtidig blev samarbejdspolitikken endnu mere utvetydig.

Ved krigsudbruddet udtalte den danske regering:

Ved den Krig, som nu er brudt ud mellem Tyskland og Sovjetunionen, er det store Vaabenopgør i Europa indtraadt i en ny Fase, som maa paakalde vor Opmærksomhed i en ganske særlig Grad; thi Tyskland har nu vendt sine Vaaben mod Øst i en Kamp mod en Magt, som gennem en Aarrække har betydet en Trusel mod nordiske Staters Velfærd og Trivsel. ...

Der er en fælles europæisk Interesse i dette Opgør, hvis Resultat paa afgørende Maade vil kunne bidrage til at bevare Europas Lande for indre Samfundsopløsning.

Nu som tidligere deltager Danmark ikke i dette krigeriske Opgør, men ud fra den fælles, europæiske Interesse kan Udviklingen ikke være ligegyldig for Danmark. Erkendelsen heraf har fundet Udtryk deri, at det danske Gesandtskab i Moskva er blevet kaldt tilbage, hvorefter Forbindelsen mellem Danmark og Sovjetunionen er afbrudt.

I august 1941 blev der udstedt forbud mod kommunistisk virksomhed og hundredvis af kommunister blev arresteret. I november 1941 tilslutter den danske regering sig de fascistiske landes pagt mod Sovjetunionen, Anti-Kominternpagten.

EFTERKRIGSTIDENS officielle historieskrivning har forsøgt at bilde os ind, at målet med samarbejdspolitikken var at skåne landet for det, der var værre, og så vidt muligt selv bestemme bare lidt over de indre danske forhold. Efter august 41 står det imidlertid klart, at dette var totalt illusorisk. Grundloven var sat ud af kraft - på intet væsentligt område var den danske regering herre i eget hus. Den danske regering var helt og aldeles en tysk marionetregering, som blot skulle bruges til at foregøgle den danske befolkning, at vi bestemte noget selv og hellere måtte holde os i ro.

Tilpasning

Den socialdemokratiske ledelse vurderede, at Tyskland ville vinde krigen - og indrettede sig derefter. Et af de mest klare udtryk for dette kom i en tale, Stauning holdt i marts 1941:

Det er mit indtryk, at Tyskland har visse Planer, der ikke blot sigter efter øjeblikkelig Nyordning, men efter en blivende, europæisk Nyordning, der skal være raadende ud i Fremtiden. Denne Nyordning vil kræve et Samarbejde indenfor Europa, og Linien vil være den for Tyskland kendte Planøkonomi, der sikkert rummer betydelige Fordele, fremfor den Planløshed, som har været raadende hidtil som Bestanddel

af den liberalistiske Egoisme, altsaa Erhvervs- og Samfunds-egoisme.

Der tænkes sikkert paa en Arbejdsdeling i Europa, og for saa vidt den bliver fornuftig og hensynsfuld, er der ikke Anledning til Indsigelser. Meningen vil være at give Tyskland og de med Tyskland samarbejdende Lande forøgede Produktions- og Omsætningsmuligheder. Arbejdsdelingen og en fornuftig ordnet Produktion og Omsætning vil gøre dette Europa meget stærkt overfor Blokade og vil ogsaa kunne fremme en Højnelse af Levevilkaarene.

Bedst vil det være, om man roligt og villigt medvirker til den Tilpasning, jeg her har antydnet, naar Tiden dertil er inde, og den vil ikke være saa afskrækkende, som nogle maaske vil synes. Det er

usundt og uklogt at vende sig imod en Udvikling, som Tid og Forhold fører med sig. Tilpasningen til det Europa vil blive en af Tidens politiske Opgaver.

Det var stærke ord, som idag er svære at bortforklare. Påstanden om, at samarbejdspolitikken egentlige mål var at skåne landet for det, der var værre, klinger hult. Hvad var det egentlig, som de socialdemokratiske ledere mente kunne være værre end en regulær nazistisk sejr i hele Europa?

Det måtte være klart for enhver, at der kun var én vej, hvis dette faretruende perspektiv skulle afværges - og det var aktiv modstandskamp. Den socialdemokratiske ledelse gik den stik

Her ses fra venstre Thorvald Stauning, socialdemokratisk statsminister 1924-26 og 1929-42, Eigil Thune Jacobsen, rigspolitichef, justitsminister 1941-43 og Ole Bjørn Kraft, formand for den konservative rigsdagsgruppe 1940-45 og forsvarsminister i befrielsesregeringen. (Tegning Herluf Bidstrup fra Carl Madsens bog "Vi skrev Loven".)

modsatte vej - nemlig aktivt samarbejde for at fremme den udvikling, Stauning talte om.

180 grader rundt

Det er ikke denne artikels påstand, at Socialdemokratiet blev et nazistisk parti. Men Socialdemokratiet udviste en ganske formidabel tilpasningsevne og -vilje til at deltage i en "blivende, europæisk nyordning", som Stauning foretrak at kalde det nazistiske voldsherredømme. Den socialdemokratiske top håbede vel på at kunne bevare en del af sine positioner som administratorer efter en tysk sejr.

Nu gik det som bekendt ikke sådan. Da det blev åbenlyst for enhver, at de allierede ville sejre, var der mange, der pludselig fik travlt med at skifte hest. Det gjaldt også socialdemokraterne. Og på selve befrielsesnatten og dagene derefter blev modstandsbevægelsen og sabotagegrupperne skamrost af landets nye statsminister, leder af befrielsesregeringen Wilhelm Buhl. Den selvsamme Buhl, som i en radiotale i september 1942 opfordrede befolkningen til at angive sabotører til myndighederne. Ægte socialdemokratisk real-politik.

DKP med på vognen

Det mest forbløffende er dog ikke, at den socialdemokratiske top i den grad underkastede sig den til enhver tid stærkeste imperialistiske magt. Det mest forbløffende er, at venstrefløjen - på det tidspunkt først og fremmest DKP - på trods af Socialdemokratiets åbenlyse samarbejdslinie

med nazisterne under besættelsen - alligevel bejlede til SD og søgte at skabe datidens variant af "arbejderflertallet". DKP indgik endda i enhedsforhandlinger med Socialdemokratiet om sammenlutning af de to partier umiddelbart efter krigsafslutningen.

At Socialdemokratiet på trods af sin kompromittering i brede dele af arbejderklassen alligevel kunne stå relativt stærkt i modstandsbevægelsens ledende organer i den sidste fase af krigen, skyldtes også i vid udstrækning, at DKP ikke ønskede at tage et opgør med partiet. DKP, som absolut havde været den ledende kraft i modstandskampen, ønskede forsoning med det 'Store Arbejderparti'. Men alligevel var der blandt mange menige modstandsfolk og DKP'ere bestyrtelse, da man erfarede, at Frihedsrådet var blevet enigt om at udpege Buhl som statsminister.

Som helhed fik Socialdemokratiet altså lov til at slippe med skindet på næsen - venstrefløjen holdt relativt lav profil med hensyn til kritik af socialdemokraternes rolle under krigen - og snart gik det politiske liv ind i sin gammelvante gænge igen.

DET LYKKEDES således Socialdemokratiet at gennemføre en aktiv samarbejdspolitik med en udenlandsk besættelsesmagt - og alligevel efter krigen at fremstå som en kraft i dansk politik, som brede kredse på venstrefløjen nærede forhåbninger til. Det fortæller noget om, hvor dybt rod-fæstede illusionerne om Socialdemokratiet var.

Og det viser også med al tydelighed, at disse illusioner var, er og bliver...illusioner.

Hvilket ? parti

Danske politiske partiers programmer er en udtømmelig kilde til visdom - ved det, der står i dem, eller ved den modsætning, det indbyder til. Så hér er en ny lille buket.

Efter læsningen af midtersiderne i KT 13 har ingen - INGEN - læsere ladet redaktionen vide, at de havde 18 rigtige. Hvad kan det dog skyldes? Nå så tager vi lidt færre - og lidt lettere? - denne gang.

Vores politisk vakse læsere må vel også være ved at kunne programstilen nu. Ellers er det let at ringe til partierne og få et bundt selv til nærmere studier. Vi bør jo ikke nøjes med citater -.

- 1 - standse enhver form for understøttelse til de såkaldte "frihedsbevægelser". Danske statsborgeres penge skal ikke anvendes til at fremme sabotage og terror i asiatiske og afrikanske lande.
- 2 Specielt bør anklagemyndigheden have ressourcer til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet.
- 3 På en række områder, hvor Danmark mangler en selvstændig produktion må stat, kommuner og amter træde ind og oprette de nødvendige offentlige virksomheder.
- 4 Produktion og forbrug skal indrettes sådan, at befolkningens sundhedsmæssige og miljømæssige krav indfries.
- 5 Der skal føres en arbejdsmarkedsmiljøpolitik, der så vidt muligt sikrer, at også ældre, svagelige, dårligt uddannede og handicappede inddrages i arbejdslivet.
- 6 Vi tilstræber et ikke-voldeligt samfund, hvor menneskers undertrykkelse og vold mod andre mennesker ikke finder sted.
- 7 I de politiske forsamlinger, uddannelsesstederne og ikke mindst erhvervslivet vil vi arbejde for at få indført kønskvotering.
- 8 Møder i Folketingets udvalg bør normalt være åbne for offentligheden.
- 9 (Vi) må ikke af nogen falsk beskedenhed lade os forlede til at undgå fremhævelsen af partiets rolle, nødvendighed og virkelige hensigter.

Svarene står på side 51.

KORT OM :

Valget i Irland - et 3. verdensland i Europa

DEN 17. FEBRUAR var der parlamentsvalg i den irske republik - Eire. Valgkampen var bemærkelsesværdig ved stort set ikke at beskæftige sig med den politiske situation omkring Nordirland. Den godt 65 år gamle deling af øen, og den heraf afledte væbnede nationale kamp i Nordirland har dog en snæver sammenhæng med det, der blev dette valgs absolutte hovedtema - den irske økonomi.

Irlands historie har været præget af krige, oprør, hungersnød og udvandringer. Øen har i århundreder været tumleplads for britisk kolonialisme og imperialism. Siden delingen af øen og oprettelsen af den irske stat har man forsøgt at opbygge et velfærdssamfund efter vesteuropæisk borgerligt demokratisk mønster. Delingen gav nok en formel politisk selvstændig status til hovedparten af øen (undtaget de seks grevskaber i Nordirland), men udplyndringen fortsatte i nærmest neokolonialistiske gevandter. Dette i en sådan grad, at Irland i dag er det fattigste land i VestEuropa. Landet kan sammenlignes med andre randområder som Sicilien, Spanien og Portugal.

Irland står i dag med en statsgæld på godt 22 milliarder pund (ca. 235 mia. kr.) og en arbejdsløshedspcent, der med sine godt 20% kun overgås af Spanien (22%). Irland ser i øjeblikket en masseudvandring, der fuldt ud tåler sammenligning med den udvandring, der fandt sted i forrige århundreder efter en sultekatastrofe, der tog livet af en halv million irere. Af den irske republiks godt 3,5 millioner indbyggere har, alene i januar i år, godt 7% søgt om indrejsevisum til USA. Da halvdelen af befolkningen er under 25 år, er det ikke svært at regne ud, at der blandt de 250.000, der har søgt ud, er en stor del unge og veluddannede irere.

Den store statsgæld voksede for alvor i slutningen af Fianna Fail-partiets sidste regeringsperiode - i

årene op til 1982. Det år afgav partiet regeringsmagten til det lidt mere højreorienterede Fine Gael-parti, hvis leder Garrett FitzGerald afløste Charles Haughey som premierminister. FitzGerald forsøgte at løse problemet ved at øge skattetrykket, hvilket bragte Irland nederst på listen over lande i den vestlige verden, når det gælder lønnen - og øverst, når det gælder skattetrykket. Det er blandt andet denne udvikling, der har ført til de udbredte ønsker om emigration.

Ved parlamentsvalget i 1987 var spørgsmålet, hvorvidt Fianna Fail med Charles Haughey atter skulle komme til magten, eller hvorvidt Fine Gael med Garrett FitzGerald skulle beholde den. Forskellen er imidlertid ikke særlig stor, da de begge - med forskellige rødder i nyere irsk historie - må betragtes som traditionelt højrevendte borgerlige partier.

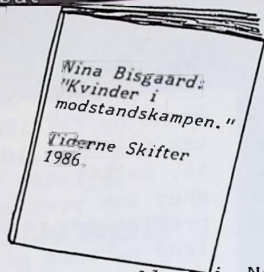
Sinn Fein, som er IRAs politiske overbygning, besluttede på sin kongres sidste år, at man i modsætning til tidligere ikke alene ville stille op, men såfremt man opnåede valg også ville møde frem og indtage pladserne i det irske parlament. Partiet opnåede ikke valg, og partiets mulighed herfor er givet blevet svækket ved, at det nordiske spørgsmål ikke spillede nogen nævneværdig rolle i valgkampen.

Der er ingen grund til at tro, at der med den nye Fianna Fail-mindretalsregering, er skabt baggrund for at ændre udviklingen i den irske republik, ligesom krigen i Nordirland vil fortsætte. Den irsk-britiske aftale, som blev indgået i 1985, og som angiveligt skulle give republikken større indflydelse på udviklingen i Nordirland, blev allerede dengang forkastet af ikke alene de britisk-loyale unionister, men også af Sinn Fein og IRA, der ikke heri ser nogen farbar vej til en genforening af den irske nation.

Irlands videre udvikling er især afhængig af, hvorvidt det lykkes Sinn Fein i de kommende år at opnå større rodfæste i republikken. Herved kan den væbnede nationale befrielseskamp mod de britiske besættelsesstyrker i Nordirland forbindes med en revolutionær strategi for det samlede irske samfund. Heri ligger løsningen på Irlands nationale og økonomiske problemer.

Steffen Stumman Hansen

En god historie

"I 42 fik vi en lejlighed i Rosenhøjens Allé, og det var herfra, vi sammen med vores kammerater begyndte det illegale arbejde. .. Vi tog det ikke så tungt, hvem der boede hvor, hvornår. Man kan godt sige, at vi var forud for vores tid. Sådan som vi levede, var der ingen pæne borgerlige mennesker, der levede..".

"Gestapo kom klokken 9 om aftenen. Jeg havde lagt min datter i seng, men hende flåede de op af sengen for at se, om der lå våben i sengen. De rodede hele lejligheden igennem. Jeg havde nogle piger som logerende, de blev ret forskrækkede, men lovede at tage sig af Kit (datteren)..".

"Det er ikke fordi vi mener, at vi har udrettet noget særligt. Vi har kun gjort, hvad så mange andre kvinder har gjort i disse år: åbnet vore hjem og tiet stille, lavet nogle ekstra kopper kaffe og lært pragtfulde unge gutter at kende. .. Værre var det med gulvsabotørerne, dem havde jeg et godt øje til - de kom med deres store sømbeslæde støvler og trampede ind over mine gulve og tæpper og så vankede der. I det hele taget at holde huset rent i al den tid, det har kostet arbejde..."

Den gode historie

Disse citater er tilfældigt valgte udpluk blandt de mange gode

historier, der fortælles i Nina Bisgaards bog. Her er spændende, rørende og engagerede beretninger af nogle af de kvinder, der var med i modstandskampen. Kvinderne, der beretter, har været med til at klare en vidtspændende række af opgaver lige fra sabotage til sekretærarbejde, spionage, kurérvirksomhed og som værtinder for mandlige sabotører.

Men det er også gode historier i den forstand, at de fortæller om den 'gode' krig, kampen for idealet om et frit Danmark, mod fascismens vold og undertrykkelse. Bogen er altså værd at læse for sine gode historiers skyld.

Nina Bisgaard lægger ikke skjul på, at hendes ærinde er at fremhæve kvinders indsats i den modstandskamp, hvor mændene i så høj grad er kommet til at stå i centrum, fordi det i det store og hele kun var mænd, der udførte den mere synlige del af arbejdet, sabotagerne. Ligesom det var mænd, der havde den politiske og organisatoriske ledelse af kampen.

Men én mandlig sabotør var for at kunne virke og overleve afhængig af et net af folk, der kunne fungere som værter, som kurierer og spioner. Mange af disse var kvinder, og også deres del af arbejdet var farligt og kunne medføre strenge straffe, hvis de opdagedes.

Det er bogens fortjeneste, at

disse kvinders indsats trækkes frem, og at kvinder i historien derved synliggøres.

Ensidedig kønsopfattelse

Desværre er Bisgaards konklusioner på de spændende kvindehistorier ofte temmelig unuancerede.

Det fremhæves således flere gange, at de mandlige sabotører var bange og nervøse og svingede mellem overmod og behov for trøst. Og her stod kvinder så parat til at lytte og trøste, vaske tøjet og lave maden. Modstandskampen var altså stærkt kønsopdelt, hvilket kvindernes egne fortællinger og udpluk fra mandlige sabotørers erindringer da heller ikke lader læseren i tvivl om.

Men når det således lykkes Bisgaard at få nedbrudt myten om den stærke, ensomme mandlige modstandskæmper, så bygger hun til gengæld en ny myte op om 'heltinden'. For kvinderne i Bisgaards historier bliver enten ikke bange, eller i hvert fald er der ingen af dem, der nogensinde har behov for eller søger trøst. De er modige og tapre, de sladrer ikke ved tortur eller trusler om tortur, og de gør bare det hele, fordi nogen jo skal gøre det.

Det særligt kvindelige

Nina Bisgaard har, så vidt man kan skønne, ikke den opfattelse, at arbejdsdelingen i modstandskampen var noget naturbestemt. Hun fremhæver flere steder, at når kvinder påtog sig visse dele af modstandsarbejdet og mændene andre, så skyldtes det datidens almindelige arbejdsdeling i sam-

fundslevet, i familien og i de partier, en del af dem havde tilknytning til.

Alligevel kan det af og til virke, som om Bisgaard med vold og magt vil trække noget særligt kvindeligt frem selv der, hvor hendes kildemateriale ikke kan bære det. I afsnittet om Frøslev fremhæves det således, at kvinderne var i stand til at give lejrledelsen grå hår i hovedet, fordi "*kvinder uvant og ligeglade som de var med den militære orden, bragte ustandselig uorden i reglementet...*" Vil det da sige, at de mandlige modstandskæmpere pludselig ved interneringen i Frøslev begyndte at adlyde vogterne med militærisk disciplin? Nej, naturligvis ikke, og som de fleste af Bisgaards egne historier viser, var det da også netop samarbejdet mellem mandlige og kvindelige fanger i Frøslev, der voldte lejrledelsen de allerstørste problemer.

De grimme kvinder

Men Bisgaards kvindeperspektiv bliver først virkelig problematisk i bogens sidste del, der handler om de kvinder, der blev 'tyskertøse' eller arbejdede for besættelsesmagten som angivere eller deltog i tortur af fanger.

Her bliver Nina Bisgaards ærinde tvetydigt. Hvor de første 3/4 af bogen næsten til overmål fremstiller besættelsetidens glemte heltinder, så tager sidste del af bogen en overraskende vending, fordi den 'gode' historie uvist af hvilken grund skal afvejes med historien om forfølgelsen af de kvinder, der valgte den anden side.

"De kvinder, der valgte at

støtte fascismen, følte sig på lige fod med modstandskvinderne politisk ansvarlige. De troede på fascismen som vejen til en bedre verden og understøttede nazismen efter bedste evne. Disse kvinder mødte et had, en afstandtagen og forfølgelse, som på mange måder kan sammenlignes med de metoder, man tog afstand fra hos nazisterne. Men havde disse kvinder ikke også ret til at kæmpe for deres synspunkter?"

Ved at stille dette spørgsmål viser Bisgaard, at hun helt har glemt, hvad modstandskampen handlede om, og at i kampen mod fascisme og imperialism kan man ikke bare sådan 'have ret' til at mene og kæmpe for, hvad man vil - uden konsekvenser. Ved at stille det spørgsmål begår Nina Bisgaard et forræderi mod de modstandskæmperkvinder, der skildres i bogens begyndelse, og som med fuld ret ikke var i tvivl om, at eksempelvis de stikkerlikvideringer, som nogle af kvinderne endog selv deltog i, var nødvendige omend ubehagelige led i kampen.

God historieskrivning?

Nina Bisgaards bog er af anmelderne blevet skældt ud for de mange faktuelle fejl, den har. Og man må medgive, at mange af bogens oplysninger burde være tjekket af en ekstra gang.

Alligevel er den som sagt

værd at læse for de gode historiers skyld. Men er det også god historie? Her må svaret blive dobbelt. For det første må det fremhæves, at bogens sprog og de mange interviews gør den spændende og let læst også for de mange, der ellers kan have svært ved at fordøje historisk litteratur. Dette må bestemt fremføres som en plusside ved bogen.

Men derudover kunne man godt have ønsket, at Bisgaard af og til ville have spurgt noget mere og gået ind i en kritisk debat med de interviewede. Nu lader hun i stedet - efter sit eget udsagn - kvinderne tale for sig selv, mens hun trækker sig tilbage som mikrofonholder. Det er naturligvis helt i sin orden at søge væk fra, at det bliver historikernes spørgsmål, der fuldstændigt styrer beretninger fra historien. På den anden side må man hævde, at de interviewede kvinder derved faktisk kommer til at overlade formuleringen af alle konklusionerne netop til historikeren, der ved ikke at spørge om motiver eller andre mere overordnede problemstillinger får alt for god plads til at bruge de interviewede kvinders historie til at få netop de betragtninger frem, som hun ønsker.

Grethe Jensen

En materialistisk opsang.

Helle Andersens bog udmærker sig ved at analysere kvindeligheden som noget foranderligt og historisk, afhængig af de materielle vilkår. I faglig sammenhæng har psykologer begået de største synder ved at beskrive kvinder og mænd hver for sig, som klasseløse. Anderledes med bogen her, som også inddrager klassetilhørsforholdene.

KAP er ved at forberede et debatmøde med bogens forfatter i løbet af efteråret. Nærmere oplysninger om dette kan fås på KAPs partikontor.

Helle Andersen (HA)'s bog er kærkommen i en tid, hvor kvindebøger ofte omhandler mystik, egne oplevelser eller overdynger læseren med empiri uden teori. Hun studerer dybtgående kvindelighedens grundlag endog efter den historisk-dialektiske metode, og uden (som andre) at finde den utilstrækkelig.

Bogen er "universitær". Det kan begrænse læzerskaren, men den er meget velskrevet. HA gennemgår først en række relevante psykologiske og sociologiske kvindeteorier nuanceret. Det er lovende, og man håber HA samler op senere. Så prøver HA selv at bestemme kvindeligheden historisk. Metoden er rigtig og bestemmelserne centrale, men spørgsmålet er, om de er holdbare. I opsamlingen når hun ikke helt så langt, som man måske urealistisk - håbede.

Psykologiske kvindeteorier

Efter at have modgået opfattelsen

af de kvindelige egenskaber som biologiske, gennemgår HA den tyske kvindeforsker Ute Prokop (forfatter til "Kvindelig Livssammenhæng" (1978)), der bruges meget i kvindeforskningen. HA viser det forkerte i at tale om særlige (og positive) kvindelige "produktivkræfter" (f.eks. intimitet, omsorg mv.), og viser, at Prokop indfanges af fremtrædelsesformer, når familien ses som frirum mod samfundet. HA kritiserer forsøgene på at koble psykoanalyse/marxisme og teorier, der ser kvinders tilbagetrækning i familien som antikapitalistisk protest.

Den kritiske psykologi ved den tyske kvindeforsker Friga Haug (forfatter til bl.a. "Frauenformen I&II" samt "Opfer oder Täter" (1980-83)) kritiseres for at se for negativt på de kvindelige egenskaber. HA viser, at Haug ikke bestemmer familien ordentligt i forhold til samfundet og mister nuancerne i de krav, familiearbejdet stiller til kvin-

dens udvikling. Hun viser også, at Haug med tesen om kvinders frivillige afkald vægter ideologien fremfor de materielle forhold, og at Haug til sidst tyer til forkerte årsagsforklaringer i barndommem/socialisationen.

Sociologiske teorier

Efter at have fastslået, at det er kvinders klasse- og samfundsmæssige placering, der bestemmer deres udviklingsmulighed og ikke funktionsmåden, vurderes flere sociologiske teorier. HA viser, at patriarkatsteoriene ender i biologisme, og at teorier, der kun ser kvinden som reservearmé eller kun ser husarbejdet i økonomiske termer, alle ender i økonomisme, kapitallogik eller en forsørgelsesteori. Som for eksempel den danske kvindeforsker Kirsten Geertsen (forfatter til "Arbejderkvinder i Danmark - vilkår og kamp 1924-39"), der mener, at husarbejdet i marxistisk forstand har bytteværdi, det vil sige at kvinden sælger sin arbejdskraft til manden og derved bliver afhængig. HA kritiserer med rette disse teorier og viser, at man må se familien i forhold til hele samfundet. Men det står lidt uklart, hvordan HA selv placerer husarbejdet politisk-økonomisk. Mener hun det er ulønnet arbejde? Eller ser HA på arbejderklassen samlet og mener, at arbejdslønnen udgør de tilkæmpede reproduktionsomkostninger for hele familien/klassen?

Feudalisme

I 2. del prøver HA selv at bestemme kvindeligheden ud fra

kvinders samfundsmæssige placering historisk. Hun viser, at folks funktioner i det feudale samfund var fastlagte og udfra klasse/stand, alder og køn. HA giver mange spændende eksempler på kvinders (rets)stilling og prøver at vise, at der ikke var grundlag for de egenskaber, kvinder senere tillægges. Men hun beskriver ikke, hvordan de så var (og man sidder med en lille tvivl). HA advarer mod funktionalisme og idyllisering af feudalismen, men er selv ved at falde i begge grøfter, da hun ender med at stille spørgsmålstejn ved, om der var (patriarkat og) en særlig kvindeundertrykkelse overhovedet, og når hun ser de feudale forhold som "naturgroede" i forhold til kapitalismen.

Metode

HA forankrer selv kvindelighedens opståen med det nye borgerskab og den moderne families opståen. Udgangspunktet virker rigtigt, men der opstår flere problemer på grund af hendes kildevalg, f.eks. Donzelot (forfatter til "Policing of Families" New York 1979). HA kritiserer ham med rette radikalt. Det bliver da tvivlsomt, om han kan bruges. Og selv om HA som psykolog må forlade sig på historikerne, mangler man forbehold over brug af kilder, som f.eks. Donzelot har samlet og tolket på ud fra sit syn.

Det nye borgerskab

HA viser fint, hvordan samfundsudviklingen med det nye borgerskab fritstillede individet, og overfor nye krav. Hun beskriver,

at borgerskabet i kamp mod aristokratiet og senere proletariatet vægtede individuelle evner, formåen og gode manerer, og at den moderne familie blev borgerskabets adelsmærke i denne dannelsesproces. I beskrivelsen af borgerskabets afgrænsning til proletariatet er hun dog lige ved at falde for den sammensværgelsesteori, hun ellers kritiserer.

Kvindeligheden

HA viser, at ansvaret for familien blev en ny opgave for borgerkvinden (især på grund af nye kvalificerings/uddannelseskrav til borgerbørnene), der stillede nye krav til borgerkvindens funktionsmåde og egenskaber - som den gode, opofrende moder med intuition osv. HA prøver at vise, at

Tuschtegning: Hysse Forchhammer

borgerskabets kvinder i starten havde fælles interesser med deres mænd i at få denne opgave. Det gav kvinderne ny status som selvstændigt tænkende, krav om viden og også visse (sociale) jobs uden for hjemmet. Hun gør derved op med andre teorier og mener, at det først senere - men da også grundigt - betød en fastholdelse af kvinden heri og det vil sige

uden for det egentlige samfundsliv.

Trods visse historiske fejl-oplysninger viser hun udmærket, hvordan forholdene senere vendtes på hovedet, så kvindernes placering og funktioner nu blev begrundet/beklaget i deres egenskaber og biologi, hvor det tidligere først skulle udvikles. (Biologiens placering berøres dog slet

Tuschtegning: Hysse Forchhammer

ikke). Endelig viser hun, at disse forhold ikke gjaldt arbejderklassens kvinder.

Kvindelighedens udbredelse - arbejderklassen

HA kritiserer med rette teorier om at familien og kvindelighedens udbredelse til arbejderklassen sker via ideologisk nedslag eller via tvang. Uden at fornægte den herskende klasses ideologiske betydning påpeger hun, at der mangler analyser af arbejderklassens materielle vilkår, men hun får ikke gjort helt op med tvangsteorien. Og da HA selv vil redegøre for at kvindeligheden (omend ændret) også er udbredt blandt arbejderklassens kvinder laver hun kun en overfladisk analyse af, at der i løbet af 1900-tallet også stilles krav til arbejderbørnenes kvalificering. De materielle vilkår analyseres overfladisk, og det er her, man kommer til at tvivle på, om HA's bestemmelser er brede nok. HA ser næsten kun på kvalificering af børnene som kvindelighedens grundlag og ikke bredt på, hvad f.eks. fritstillingen af arbejderklassen betød. Og hendes tidligere kritik af, at andre ikke bestemmer familien ordentligt i forhold til kapitalismen synes også at ramme hende selv. Endelig får man også her indtryk af, at HA ser kapitalismen med uanede menneskelige udviklingsmuligheder og socialismen som overflødig.

besidder de såkaldte kvindelige egenskaber, og at de ikke éntydigt er positive eller negative. Hun viser, at opfattelsen af dem ofte er konjunkturbestemt, og at kapitalismen ikke er specielt kvindefjendsk, men at modsigelserne udnyttes af kapitalen og mændene og derved splitter kvinderne indbyrdes. HA illustrerer hvordan de kvindelige egenskaber kan virke begrænsende og progressive/alment menneskelige og at det afhænger af den konkrete situation. For eksempel kan omsorg/intuition udnyttes af arbejdsgiveren, men være positivt i et kollektiv og i arbejdslivet, ligesom der også i børneopdragelsen - trods dens private form - er vigtige samfundsmæssige aspekter. HA prøver her også at vise, hvordan kvindeligheden i 60'erne blev begrænsende dels for kapitalen og dels for hvad hun kalder mellemagene, på grund af stigende kvalifikationskrav. Men analysen bliver også her (som for arbejderklassen) noget tynd i forhold til, at hun selv slutter bogen med at fastslå, at alt dette "har sin materielle basis".

Det er lidt synd, men måske også urealistisk, at håbe, at HA kan nå alt i én bog. Trods kritikken er det afgjort det bedste forsøg på at bestemme kvindeligheden, som undertegnede har set. Bogen er læseværdig og debat værd - også for at vi kan videreudvikle kvindekampen.

Nugge Pinner

Positive eller negative

Sidst prøver HA at samle op. Hun viser fint, at ikke alle kvinder

CLOSE-UP

*Der hvor kolde og varme luftstrømme
mødes,*

*springer den grønne turbofrø ind i
sommerens kick:*

Wrrroooooooooom.

*Søren W. Nielsen
(tegning: Henrik Stein)*

Uafhængighed er nødvendig.

"Russernes måde at bevæge sig fremad på ligner elefantens - den undersøger først omhyggeligt det sted, hvor den vil sætte sin fod ned, og når den godt og grundigt har overført sin vægt, så trækker den sig ikke tilbage og har heller ikke noget hastværk med at tage det næste skridt, før den har ladet sin fulde vægt hvile på den første fod og knust alt, hvad der ligger under den."

Abdur Rahman, 1900.

Med dette citat fra Afghanistans "jernemir" indleder Lindqvist sin rejsebeskrivelse fra Afghanistan og Baluchistan. I dag hviler den sovjetiske elefantfod tungt på Afghanistan. Lindqvist mener sammen med strategerne, at elefanten er ved at udse sig et nyt sted at plante sin tunge fod. Det næste skridt bliver Baluchistan, som hovedsagelig udgøres af landområdet mellem Afghanistan og Det indiske Ocean - strategisk godt placeret ved indsejlingen til Den persiske Havbugt, hvorfra store dele af verdens oliestrome udskibes.

Lindqvist har ikke blot besøgt områderne, lavet undersøgelser og interviews, men fremstillingen veksler velskrevet og spændende med fremstillinger af historiske og politiske forhold.

Et af de spændende kapitler handler om Baluchistan. Baluchistan er et af verdens uløste og

oversete nationalitetsproblemer. Siden Pakistans dannelse i 1947 har baluchierne kæmpet for selvstændighed eller blot mere selvstyre i forhold til de herskende punjabiere. I spejden efter støtten er baluchierne faldet i armene på Sovjet. Med Lindqvists ord er der sket det, at "...her mødes russernes århundredgamle længsel efter det varme hav med baluchiernes længsel efter en beskytter i kampen for national uafhængighed." Politisk betyder det blandt andet her og nu, at baluchierne ikke har meget forståelse for de afghanske flygtninge i Pakistan. I et af interviewene udtaler den baluchiske oppositionspolitiker Mir Ghaus Bux Bizenjo:

"Hvis vi ikke havde en regering, der forsvarede verdensimperialismens interesser, så ville guerillaerne ikke få lov til at intervenere i Afghanistan, og så kunne de sovjetiske styrker trækkes tilbage."

Lidt ironisk spurgte Lindqvist så, om det var afghanerne, der intervenerede i deres eget land, eller om det var russerne, der intervenerede?

NÅR DET er så vigtig en bog, er det blandt andet på grund af forfatterens socialistiske og anti-imperialistiske udgangspunkt. Lindqvist deltog aktivt i Vietnam-solidaritetsarbejdet, og han

skriver, at det er samme værdigrundlag, han vurderer Afghani-stankrigen udfra.

Ideen til bogen fik Lindqvist ved en demonstration i USA vendt mod det amerikanske engagement i Nicaragua, Grenada og El Salvador. Lindqvist fandt, at det var vigtigt ved samme lejlighed at protestere mod et andet lige så alvorligt stormagtsovergreb, så han bar på jakken et grønt-hvidt mærke, som krævede Sovjet ud af Afghanistan. Dette bekom ikke de amerikanske venstreintellektuelle vel, men Lindqvist besluttede at skrive en bog om Afghanistan.

"Den sovjetiske imperialisme er om muligt en endnu større forhindring for socialismen end den amerikanske imperialisme", skriver Lindqvist. Den amerikanske imperialisme viser, at kampen for socialisme kan blive lang og hård, men Sovjets handlinger viser, at "socialismen" ikke er værd at kæmpe for, da den er

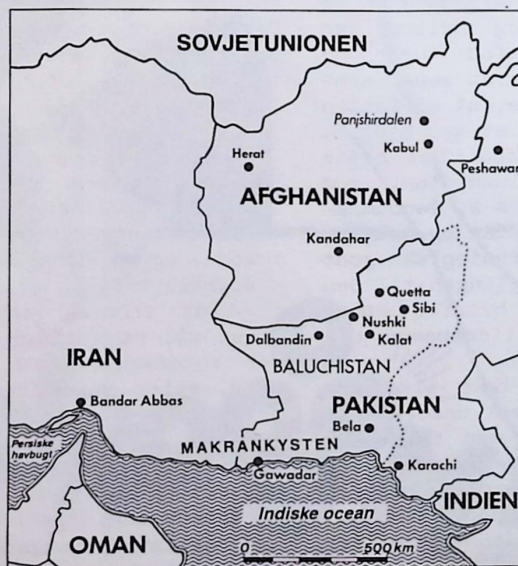
uforenelig med national uafhængighed – især hvis der er tale om et lille land i Sovjets nærhed.

Lindqvist skriver:

"Men efter Afghanistan 1984 har jeg indset, at kampen for socialisme i Vesteuropa er uløseligt knyttet sammen med kampen for national uafhængighed i de sovjetiske lydstaten. Centrum for denne kamp er i dag Afghanistan. Når vi støtter afghanernes kamp, forsvarer vi derfor ikke bare vores egen uafhængighed, vi bereder også vejen for et kommende socialistisk Europa."

Klarere kan det strategiske perspektiv ikke formuleres!

Ud fra dette socialistiske grundlag kan Lindqvist skære igennem og se kritisk på såvel partipamperne i Kabul som på de reaktionære modstandsledere i Pakistan. Eksempelvis ved Lindqvist godt, at man som besøgende journalist i Kabul bliver trukket

rundt ved næsen og kun får forevist det, som regimet vil have, at man skal se. Man har ingen mulighed for at sammenligne den officielle propaganda med virkeligheden. Derfor sammenligner han myndigheders og interviewede personers oplysninger indbyrdes, og alene dette giver anledning til afsløringer. Lindqvist fik fat i regimets statistiske årbog, og ud fra denne kunne han slutte, at der var himmelvid forskel på, hvad man oplyste til udenlandske journalister, og hvad man opgav til landets statistiske myndigheder. Hvad alfabetisering angik opgav lederne af alfabetiseringskampagnen, at der var 2.4 mio., der havde lært at læse. Den statistiske årbog angav, at 0.7 mio. havde deltaget i kurserne, og 96.000 havde lært at læse. Og så er det ikke engang sikkert, at disse oplysninger er korrekte!

Den eneste af de interviewede i Kabul, der gjorde et oprigtigt og sagkyndigt indtryk på Lindqvist var landbrugsministeren, Lakanwal, som blandt andet fortalte, at under 2% af Afghanistans bønder efter 6 års styre var indgået i kooperativbrug. Det lave tal skyldes selvfølgelig, at man kun har militær kontrol med 20% af Afghanistan, bønderne opfatter reformforsøgene som kommende fra "oven" og sat i værk med udenlandsk militærhjælp.

Informationsproblemet fandt Lindqvist også på den anden side af grænsen i Pakistan. Eksilpartiernes oplysninger om antallet af dræbte fjender i træfninger synes i mange tilfælde at have mere med fiktionens end med virkelighedens verden at skaffe. Selv broderen til den legendariske kommandant Massud fra Panjshir, Yaya Massud, fremkom med

tal, som virker usandsynlige. Han hævdede, at russerne ved den seneste offensiv i Panjshirdalen (83/84) mistede 7.000 mand mod modstandsbevægelsens 250. Selvom modstandsbevægelsen i Panjshirdalen har vist en formidabel evne til at føre guerillakrig, har Sovjet og regeringshæren immervæk lufttheredømmet og betydelig overvægt i udstyr og mandskab.

ET VÆSENTLIGT plus ved "Elefantens fod" er den omfattende kommenterede litteraturliste. Endvidere har medlem af LISA (Landsinitiativet Sovjet ud af Afghanistan), Gorm Pedersen, skrevet et bilag om Afghanistanarbejdet i Danmark og et om litteratur på dansk om Afghanistan. Det miskrediterer dog forlaget, at de i Gorm Pedersens redegørelse om solidaritetsarbejdet i Danmark uden hans vidende har indføjet navn og adresse på DKPs venskabsorganisation med Kabul-regeringen, Venskabsforeningen Danmark-Den Demokratiske Republik Afghanistan.

Bogen er oversat af Arne Herløv Petersen - lidt hurtigt har man indtryk af visse steder, hvor f.eks. tegnsætningen er mangelfuld.

Til de, der har fået blod på tanden efter læsning af "Elefantens fod", og overkommer en engelsk-sproget bog, kan varmt anbefales Anthony Hyman: "Afghanistan under Soviet Domination. 1964-83." Macmillan Press 1984. Der er tale om en gedigen historisk fremstilling, som er et ekstragodt underlag også for "Elefantens fod".

Carsten Larsen

SOMMER

oh myggenes
sværmeri
kommer os
tilgode

knæenes
kuglelejer
lægger ingen
mærke til

når nåletræerne
spredte deres
narkose

de bedste
operationer
udført under
åben himmel

på trods
af visne
skulderblade

og skælvende
rids gennem
kornmarkens
knauldgule hår

snittet
i valmuens
hals og saften
den mælkehvide
rus

begejstret
for stenenes
dybe meditation

eller myrernes
præcise
dissektion
af en død
gråspurv

skyernes
uendeligt
skiftende
skrifttegn

en diagnose
stillet af
min elskede
liggende
på den varme
jord

parat til
årstidens
sikkert
smukkeste
indgreb

Søren W. Nielsen

Tegning: Henrik Stein

NY BOG fra

Forlaget KT:

OPLEVELSE OG VIRKELIGHED

- et brud med tidens tankespind.

Højredrejningen er andet end Schlüter. Tidens historiesyn bryder sig ikke om klassekamp, i pædagogikken dyrkes det individuelt særegne, i psykologien tiljubles det mystiske, inden for kunsten er den postmoderne flugt fra virkeligheden højeste mode, og selv Niels Bohr og den moderne fysik tages til indtægt for, at der er mere mellem himmel og jord end det, vi mennesker kan finde ud af.

Denne bog er en kritik af tidens ideologiske højredrejning.
Den er et forsvar for marxismen.

Indholdet er fem essays skrevet af historiker Morten Meisner; forfatter og lærer ved Lærerhøjskolen Torben Weinreich, psykolog Svend Aage Madsen; museumsinspektør Steffen Stummann Hansen og billedkunstner Per Johan Svendsen samt cand.mag i filosofi Frederik Dehlholm og historikeren Benito Scocozza.

UDKOMMER 1. MAJ.

! Løsning til "Hvilket parti?", side 35:
1) CD; 2) CD; 3) DKP; 4) VS; 5) Kristeligt Folkeparti;
6) De Grønne; 7) SF; 8) Fremskridtspartiet; 9) DKP.